...НИ БОЛЗОРТО,
...НАРТАЙГААР

...най колхоз, совхозуудта хонидой hooho хай-...ринь үбhэ тэжээл бэлэдхэхэ харюусалгата хаhа-...бэ. Тиимэhээ «сагаан алтаяа» богони болзорто ...нартайгаар суглуулжа тушааха гээшэ мүнөө-...хала зорилго болоно.

...«сагаан алта» суглуулжа, гүрэндэ тушааха түсэ-...гаар дүүргэхын тула бүхыдөө 4820 тонно гэхэ ...бүхэнhөө дунда зэргээр 3,4 килограмм hooho ...оно. Тиин энэ зорилгоёо урагшатайгаар бэелүүл-...онуудай диилэнхи ажахынууд хонидой hooho ...ктнуудаа hайкаар бэлдэжэ түхеэрээ. Мүнөө кол-...уудай оньhожоруулагдамал томоохогдоhон ...болонхой гээшэ. Тэрэшэлэн ажахы бүхэндэ хо-...түргэн аргаар хайшалха шадабаритайшуул заха-...хой. Зарим түрүү ажахынуудта «сагаан алта» ху-...эридэ механизаторнууд. хонишод олоороо ха-...а, хонидойнь hoohон сэбэрээр, гээлтэ хоролтодо ...суглуулагдана.

...публикада хонидойнгоо hooho богони болзорто ...гаар хайшалжа абадаг ажахынууд захаhаа олон. ...хони олоор үсхэбэрилдэг, Зэдын районой Лени-...Борьёогой, Оёрой совхозууд, Ивалгын районой ...ПХ кэдондо хонидой hooho хайшалха хаhаяа ха-...дүүргэhэн байха юм. Тусхайлбал, Ивалгын ОПХ ...лха пунктэеэ түгэс оньhожоруулхаhаа гадна аб-...таhалгаряагүй шалгажа илгаха классировщигуу-...hайнаар эмхидхэгдэнхэй. Тиимэhээ «сагаан алта» ...дэлмэринь оройдоол ажалай 12 үдэрэй туршада ...бэлэй. Мүнөөшье эндэ хонидой hooho хайшалха ...р эхилээ юм.

...йоной Оёрой совхоздо жэл бүхэндэ хонидой ...алха хүдэлмэридэ онсо анхарал хандуулагдана. ...одынь hүрэгөө hooho хайшалха пунктдэ абааша-...хулэйнь, hүүлэйнь, тархиин болон дэлэнгэйнь, мүн ...hoohыень сүм хайшалжа абадаг заншалтай. Хо-...о гээлтэ хоролтодо оруулангүй хайшалжа абадаг ...ашаар түс ажахыда hүүлэй хэдэн жэлэй туршада ...ораса хонин бүридэ дунда зэргээр 300 граммаар ...Шалгалтын hүүлэй мэдээгээр Загарайн, Тарбага-...уудай ажахынууд «сагаан алта» суглуулха хаhаяа ...р, түгэс бэлэдхэлтэйгээр эхилээ.

...hooho хайшалха гээшэ хонишодой бүхы жэлэйнь ...мүн. Энээнэй hүүлээр гэхэ гү, али hoohoёо суг-...ааhанай удаа хонишодой бригада бүхэндэ жэлэйнь ...огдожо, саашанхи зорилгонуудынь хараалагдадаг ...Тиимэhээ хонишон бүхэн «сагаан алта» хуряаха ха-...ээр бэлдэжэ, шадаал hаа богони болзорто hoohы-...хоролтодо оруулангүй абахаар оролдоно.

...уудта «сагаан алта» хуряаха хаhала үни удаан ун-...а, hoohoёо гээлтэ хоролтодо оруулhан ажахы-...hэн. Тусхайлбал, Мухар-Шэбэрэй районой «Аван-...» колхоздо, Хурамхаанай районой Лениинэй нэрэмжэтэ ...Баргажанай районой Карл Марксын нэрэмжэтэ ...«сагаан алта» суглуулха хаhань бултанhаа удаан бол-...үргэлжэлhэн мүртөө хонидойнь hoohон сэбэрээр аб-...хонидойнь хүлэй, hүүлэй, сами соохи hoohон хайша-...оргидоhон байха юм. Дурсагдагша ажахынуудта ...hooho түргэн аргаар хайшалха талаар дүй дүршэл ...дэлгэрүүлэгдэнэгүй. Энэ хүдэлмэри hургуулиин ...дүршэлгүй хүнүүдтэ даалгана. Хэрбээ «сагаан ...хуряаха хүдэлмэридэ механизаторнуудые, барилгаша-...машинын жолоошодые онсор хабаадуулжа, түрүү ...аргада hургаха хүдэлмэри эмхидхэhэн байбалнь, энэ ...удаан болзорто унжагайрхагүй байгаа.

...hooho хайшалха хүдэлмэри hургуулиин hураг-...нь электро-машинкаар hooho хайшалжа үзөө-...даалгахада хохидолтой. Юуб гэхэдэ, электро-...түрүүшынхеэ гартаа баригшад hooho дабхар хир-...лжа, шанарыень доошолуулхаhаа гадна хонидой ...лжа, илангаяа эхэ хонидой дэлэн, хүхэнүүдые ма-...хутагаар дайража гэмтээдэг гээшэ. Мүн иимэ ...ной тархиин, хүлнүүдэй, hүүлэйнь hooho абангүй

...республикымнай ажахынуудта «сагаан алта» суглуул-...-хаакагүй эхилэнхэй. Энэ хүдэлмэреэ тон богони ...үнгэргэхэ шухала. Нэн түрүүлэн отара бүхэндэ ...hoohоной хэр зэргэ хээрэhыень урдшалан шал-...ар график зохёохадо hайн. Тэрэшэлэн пункт бү-...ветеринарна мэргэжэлтэд хиналта, шалгалта хэхэ

...агдаhан түсэбөө сүм бэелүүлхээр hoohоной ша-...шалгаха хэрэгтэ классировщигууд горитойхон ...оруулха уялгатай. Hooho сэбэрлэжэ илгаха үедөө ...ыень дары элирүүлжэ, зохихо хэмжээ абаха боло-...жерккос hooho зүбөөр илгажа, багсалан уяха, ...тамгалха хүдэлмэри гансал классировщигуудай ...н. Байгша ондо урдынхидал унжагайржа, бүхы ...түүшаангүй склад соогоо суглуулжа байнгүй, бэлэд-...пунктга эльгээхэ эрилтэ табигдана.

...лагдаhан hooho сэбэр утаhанай гарасаар хэмжэжэ ...урим хэрэдохи жэлээ хэрэглэгдэхэнь. Тиимэhээ пункт ...тусхай лаборатори байгуулагдажа, hoohоной шанар ...лхэ тэмсэл улам шангадхаха зэргэтэй.

...н алтанай» хаhые 10—12 үдэрэй туршада hайнаар ...н тула ажахынууд пункт бүхэнөө электро-машин-...р, хутагануудаар, запас частьнуудаар, хайшалагда-...тамгалха тусхай шэрээр, hooho орёохо, уяха мате-...аар хангаха болоно. Хониной hooho хайшалагшадай ...тээсые эрид дээшэлүүлжэ, энэ хүдэлмэреэ түргэн ...үнгэргэхын тула колхоз, совхозуудай партийна, ...ай, комсомолой организацинууд хайшалагшадай ...циалис мүрысөө үргэноор дэлгэрүүлжэ, хүн бүхэ-...н ажалай дүнгүүдые үдэр бүхэндэ согсолжо, олон-...аха уялгатай. Тэрэшэлэн хонидой hooho хайшалха ...эндэ депутадуудай, арадай хинагшадай постнуудые ...э, ажалыень зүбөөр эмхидхэбэл, «сагаан алтанай» ...эшэлүүлгэдэ горитойхон нүлөө үзүүлэгдэхэ байна.

...уудтахи hooho хайшалагшадай пунктнууд түргэн ...а үзүүлхэ медицинын, ветеринарна аптечкэнүү-...агданхай байха ёhотой. Энэ үедэ хайшалагшадта ...ад хүдэлмэрилэгшэдтэ халуун эдеэн бэлдэгдэжэ, ...рналнууд асарагдажа байха болоно. Мүн худалдаа ..., медицинын, соёлой, ажаhуудалай хэрэглэмжэ ...ургаанuудай хүдэлмэрилэгшэд хайшалагшадай эрил-...ижые дүүрэнээр хангаха зэргэтэй.

...й hooho хайшалжа абаха гээшэ харюусалгатай ...он тухай түрүү хонишоднай hаяхан республикын ...тэ толилуулhан уеэдалга бэшэг соогоо hануулан ...нөө хонидойнгоо hooho түргэн болзорто hайн ...ар, гээлтэ хоролтодо оруулангүй хайшалжа аба-...гансашье хайшалагшад бэшэ, мүн хонишод, мэр-...бүхы арга шадабаряа элсүүлэн оролдохо ёhотой.

Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БУРЯАДАЙ ОБКОМОЙ,
БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ, МИНИСТРНУУДЭЙ СОВЕДЭЙ ОРГАН

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-hээ гарана | № 152 (17275) | 1986 оной июлиин 2, среда | Сэн 3 мун.

РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сесси

РОССИ ШЭНЭ ТҮСЭБТЭ ТАБАН ЖЭЛДЭ

Ороноймнай урагшаа хурдан түргэнөөр дабшалгада, партиин экономическа стратегиие бэелүүлгэдэ, үйлэдбэриие эршэдхэлгэдэ Россиин Федераци шухала hуури эзэлдэг юм. Түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлдэ тэрэ хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ зэргэтэй.

Республикын үйлэдбэрилгын хүсэнүүдые үндэhээрнь хубилгаха, тэрэнэй арадай ажахын комплексые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ ажал ябуулганuудай тодорхой программа июлиин 1-дэ Москвада, Кремлиин Ехэ ордон соо нээгдэhэн РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин анхарал ехээр татана.

Нүхэд Г. А. Алиев, В. И. Воротников, А. А. Громыко, Л. Н. Зайков, Е. К. Лигачев, Н. И. Рыжков, М. С. Соломенцев, П. Н. Демичев, В. И. Долгих, Б. Н. Ельцин, С. Л. Соколов, А. П. Бирюкова, А. Ф. Добрынин, В. П. Никонов, И. В. Капитонов гэгшэдэй ерэжэ hууходань, депутадууд болон айлшад альга ташалгаар угтаба.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ Н. М. Грибачев сессиие нээгээ.

Сессинүүдэй хоорондохи үе соо наhа бэрэhэн депутадууд Г. Г. Журавлевой, И. И. Сенькинэй дурасхаалые сугларагшад hуурнhаа бодожо ёhолбо.

Шэнээр hунгагдаhан депутадуудай эрхэ түлөөлэлгэнүүдые мэдэрхэ тухай мандатна комиссиин элидхэл тушаа тогтоол баталагдан абтана.

Сессиин зүблэхэ зүйл болон тэрэнэй хүдэлмэриин гурим баталагдана. РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй бүридэлдэ хубилалтануудые оруулха тухай; 1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай; РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые батална тухай асуудалнууд зүбшэн хэлсэлгэдэ табигдаhан байгаа.

Сесси зүблэхэ зүйлэй түрүүшын асуудалые хэлсэжэ захалба.

Карелиин АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ депутат **К. Ф. Филатов** РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшоор hунгагдаа.

Ондоо хүдэлмэридэ орохонтойнь дашарамдуулан, депутат П. П. Можаев, пенсидэ гараhан дээрэhээнь депутат Л. А. Борисов РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүнэй уялгануудhаа сүлөөлэгдэбэ.

Депутадууд: партиин Ленинградска горкомой нэгэдэхи секретарь А. Н. Герасимов, партиин Московско горкомой секретарь И. Д. Писарев РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй гэшүүдээр hунгагдаба.

РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **В. И. Воротников** 1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэб тухай элидхэл хээ.

(ТАСС).

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй ээлжээтэ заседани июниин 30-да болобо.

РСФСР-эй арбан нэгэдэхи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиие үнгэргэлгэдэ хабаатай асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэhэн байгаа. Россиин Федерациин гүрэнэй засагай дээдын зургаанай сессиин зүблэхэ зүйл болон хүдэлмэриин гурим тухай дурадхалнууд зүбшэн хэлсэгдэжэ, hайшаагдаhан байха юм.

1986—1990 онуудай РСФСР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын гүрэнэй түсэбые уридшалан хаража үзэхэ талаар РСФСР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ ба бусад саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриин дүүрэhэн тухай асуудалые шагнаба. Саг үргэлжын комиссинуудай даалгабаряар РСФСР-эй Верховно Соведэй Түсэблэлгын-бюджетнэ комиссиин түрүүлэгшэ И. М. Черепанов мэдээсэл хээ.

РСФСР-эй Верховно Соведэй хоёрдохи болон гурбадахи сессинүүдэй хоорондохи үе соо РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указуудые РСФСР-эй Верховно Соведэй баталамжада табиха тухай асуудал заседани дээрэ зүбшэн хэлсэгдэhэн байна.

Залуушуулые хуули ёhо ойлгодогоор, дэлгэр hайхан сэдьхэлтэйгээр хүмүүжүүлхэ талаар Орловско областиин арадай депутадуудай Соведүүдэй хүдэлмэри тухай асуудалые Президиум мүн лэ зүбшэн хэлсээ.

Республикын гүрэнэй ажабайдалай бусад зарим асуудалнууд Президиумэй үзэмжэдэ табигдаhан байна.

«САГААН АЛТАЯА» СЭБЭРЭЭР АБАЯ!

ТОРГОЛИГ УТАhАНАЙ УРАСХАЛ

Баруун Хасууртайн хонидой hooho хайшалха пунктын ута сагаан сарайда дүтэлхэ бүримнай электро-машинкануудай нэгэ жэгдээр таршагаанахань улам элеэр соностожо захалба. Эндэ шэнэ түхэлэй жаран электро-машинка тодхогдонхой. «Сагаан алта» хуряалгаяа хоёрдохи үдэрөө ябуулжа байhан түс пунктда дүшөөд машинканъ хүдэлгэгдэжэ байба. Эндэ хайшалагшадынь булта залуушуул гэхэ гү, али механизатор, барилгашан, жолоошон мэргэжэлтэй хүбүүд, хонишон басагад олон. Тиихэдэ хүдөө ажахын хүтэлбэрилхы кадрнуудые hурган бэлдэдэг Улаан-Үдын техникумэй хорёод студентнүүд эндэ ажаллана.

— Байгша ондо хонидойнгоо hooho хайшалжа абаха хаhаяа урдынхиhаа оройтон эхилбэ гээшэ аабзабди. Июниин 10 болотор газаа hүниндөө хүйтэн байжа, хонидой hoohон удаанаар хөөрөө. Бидэ отделени бүхэнэйнгөө hүрэг хонидой hooho урид шалгажа, hайса хөөрэhыень тодорхойлhоной hүүлээр «сагаан алтаяа» суглуулжа захалба гээшэбди. Манай пунктда түргэн аргаар хайшалагшад олон. Бэрхэшүүлшье бии байха. Hooho хайшалагшадаймнай дунда социалис мүрысөөн үргэнөөр дэлгэрүүлэгдэнхэй. Хүн бүхэнэй хэhэн ажалай үдэр бүриин дүн тусгаар самбарта бэшэгдэдэг. Үсэгэлдэрэй дүнгөөр совхозой хүдэлмэришэн Бэдма-Цырен Нимбуев, Ирина Иринчинова эрхимлээ, — гэжэ түс пунктын начальник Лодой Георгиевич Бимбаев хөөрэнэ.

Тэрэ үдэр совхозой хоёрдохи отделениин хонишон Владимир Галочкинай даадаг зуhаг эрьенүүдэй hoohон хайшалагдажа байба. Хайшалагша бүхэн эрьенүүдые хорёо соохоо саб шүүрэжэ бариhаар, торголиг зөөлэхэн hoohыень сээжэhээ эхилэн хурса хутагатай машинкаараа хайшалжа, «нэхыень» аятайханаар hэхэн сүлөөлнэ. Ута сарайн зүүн захаар. хойноhоо урагшаа түхеэрэгдэhэн шала дээрэ наанаханань Бадмацырен Нимбуев ажаллана. Тэрэнэй хажууда залуу механизатор Юрий Дашиев томохон эрьеын hooho хайшалжа хахадланхай. байба. Эдэнэй хайшалжа абаhан hoohыень табадахи класай hурагшад тэрэ дороо суглуулжа, шэгнүүртэ абаашана. Надежда Ринчиновагай асарагдаhан hoohон бүхэниие шэгнээд лэ хэнэй хайшалhаниие хэлэхэдэнь, тоо бүридхэгшэ Наталья Лхасаранова дэбтэртээ тэмдэглэнэ.

Пункт дээрэ ветеринарна врач Светлана Дабаевна Дамбаевагай хүтэлбэрилдэг ветеринарна албан бии. Энэ албанай хүдэлмэрилэгшэд хонидой hoohоной хэр зэргээр хайшалагдаhаниие шалгахаhаа гадна шулгарhан, эсхүүлhэн арhатай хонидой шарха тэрэ доро эмшэлхэ хэмжээнүүдые ябуулна.

Эндэ арадай хиналтын пост байгуулагданхай. Постын гэшүүдээр hooho шэгнэн тушаажа абагша Надежда Ринчинова, хайшалагша Римма Жалсанова гэгшэд hунгагданхай. Хонидой hooho түргэн аргаар хайшалдаг дүй дүршэлтэй Бэликто Батоев, Александр Дарбалаев, Бадма-Ханда Дашицыренова, Римма Цыдыпова, Цырен-Ханда Дашиева гэгшэд хонин бүхэнэй hooho үлөөнгүй сэбэрээр хайшалжа абанад. Үдэрэй сайлалгын эхилтэр барилгашан мэргэжэлтэй Бадмацырен Нимбуев 30 хониной, Ирина Иринчинова 24, Александр Дарбалаев 22 хониной hooho хайшалжа үрдеэ.

— Үдэртэ нэгэ hүрэг хонидой hooho хайшалнабди. Саашадаа hүрэг хахадай hoohон абтадаг болохо аабза. Пунктдамнай отара бүхэнэй hooho хайшалха тусхай график зохёогдонхой, ахалагша хонишодто дуулгагданхай юм. Үдын hүүлээр Д. Ивановагай даадаг 500 шахуу эхэ хонид асарагдажа хайшалагдаха. Владимир Галочкинай эрьенүүдые хайшалалга дүүрэхэ дүтэлөө. Үшөө ная гаран хонидой hoohон хайшалагдаха.

Энэ пунктда 18 отарын хонидой hoohон хайшалагдаха юм. Бүхыдөө 10516 хониной hooho ажалай 10—11 үдэрэй туршада суглуулжа абаха зорилготой. «Сагаан алта» хуряалгаяа 9—10 үдэрэй туршада дүүргэхээр хасууртынхид бүхы хүсэеэ элсүүлэн ажаллажа байгаа hэн.

Вл. ЖИГЖИТОВ,
манай тусхай корреспондент.

Хори.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: хайшалагша Б-Ц. Нимбуев. Шэгнүүршэн Н. Ринчинова hooho тушаажа абана. Машинкануудай хутага хурсадхагша Д. Лодоев.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

СОЦИАЛИЗМЫН БА ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТУГ ДОРО

ВАРШАВА. (ТАСС). Польшын Нэгэдэмэл хүдэлмэришэнэй партиин X съезд июниин 30-да хоёрдохи үдэрөө хүдэлмэрилбэ. КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой хэлэhэн үгэ энэ үдэрэй гол үйлэ хэрэг болоhон байгаа.

КПСС-эй делегациие толгойлогшын үгэ хэлэжэ дүүргэhэнэй hүүлээр съездын бүлэг делегадууд трибунада гаража, Лодзиин нэхэгшэдэй үмэнэhөө дурасхаалта бэлэг — өөhэдынгөө нэхэhэн В. И. Лениинэй портрет М. С. Горбачевто барюулба.

Польшын коммунистнууд, бүхы поляк арад тушаа халуун дулаан үгэнүүдые хэлэhэнэйнь, хани ёhоной талархалаа мэдүүлhэнэйнь түлөө заседани дээрэ түрүүлэгшээр hууhан ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ЦК-гай секретарь Т. Порембский нүхэр М. С. Горбачевто үнэн зүрхэнhөө баяр баясхалан хүргэбэ. Партиин XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлгэдэ ехэ амжалтануудые түйлахыень тэрэ совет коммунистнуудта, СССР-эй арадуудта хүсөө.

Манай съезд дээрэ М. С. Горбачевой хэлэhэн үгэ табигдаhан асуудалнуудай гүнзэгы удхатай, шухала шэнжэ шанартай байhаараа бултанай зүрхэ сэдьхэлые ханааба гэжэ съездын делегат — «Вифама» заводой хүдэлмэришэн Р. Бродович ТАСС-ай корреспондентнүүдтэй хөөрэлдэхэдөө хэлээ. Тэрэнэй хэлэhэн үгэ соо хүн бүхэнэй зүрхэ сэдьхэл хүдэлгэжэ байhан эгээл шухала асуудалнууд табигдаhан, СССР-эй, Польшын ба бүхы дэлхэй дээрэхи ажабайдалда гүнзэгы шэнжэлэл хэгдэhэн байна. Оронойнгоо экономическа хүгжэлтые хурдадхаха талаар шэглүүлэгдэhэн шухалын шухала шиидхэбэринүүдые совет коммунистнууд өөhэдынгөө XXVII съезд дээрэ баталан абаа hэн. Мүнөө, ПОРП-ын X съезд дээрэ. бидэ иимэ юумэ хэжэ байнабди.

Социалис экономическа харилсаае хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ гээшэ нэрэ хүндэ ехэтэй хэрэг болоно гэhэн hанал бодолые тон ехэ анхаралтайгаар шагнажа, халуунаар дэмжэбэбди. Үнэхөөрөөшье, СССР-тэй харилсаа холбоогоо хүгжөөлгэдэ хэрэглэгдээгүй асари ехэ арга боломжонууд бии. Совет оронтой харилсаа холбоо тогтоолгоhоо ямар ехэ аша туhа абаха байhанаа бидэ өөhэдынгөө дүй дүршэлөөр мэдэнэбди. Манай завод совет предприятинуудтай, тусхайлбал, Чебоксарадахи дүтэрхы заводтой нягта холбоо барисаа хэдэн жэл соо тогтоожо байна гэжэ поляк хүдэлмэришэн тэмдэглэбэ.

КПСС-эй иимэ ехэ делегациин манай хуралдаанда хабаадажа байhандань, бидэ бултадаа үнэн зүрхэнhөө баяртайбди гэжэ съездын делегат, Вагбжихын багша К. Малек хэлэбэ. Шанга тэмсэлдэ тэсэжэ гараhан, революционно түйлалтануудаа хамгаалhан социалис Польшые совет арадай дэмжэжэ байhан тухай мэдүүлгые онсолон дурдаха байнаб. М. С. Горбачевой хэлэhэн үгэ манай аша туhын ниитэ нэгэн байhан тухай үшөө дахин элирхэйлэн харуулна. Бидэнэртэ hаалта хэжэ байдаг бүхы юумые усадхаха, манай хоёр ороной хурдан түргэн хүгжэлтэдэ нүлөөлхэ аргатай зохёохы хүсэнүүдые сүлөөлхэ гээшэ гол зорилгомнай болоно.

Польшын коммунистнуудай хуралдаан дээрэ ПОРП-ын ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь В. Ярузельскиин хэhэн тоосоото элидхэл соо найруулагдаhан ПНР-эй Экономическа ба социальна хүгжэлтын, тэрэнэй гадаадын политическэ ажал ябуулгын гол шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсэжэ үргэлжэлhөөр. Бүтэмжэтэй hайн, шүүмжэлхы ёhоной хөөрэлдөөнэй үедэ делегадууд ушаржа байhан дутуу дунданууд, шиидхэгдээгүй асуудалнууд тухай хэлэхэhээ гадна, арадай ажахые хүгжөөлгые хурдадхалгын, ороной экономикын ашаг үрэ болон шанарые дээшэлүүлгын арга неөсэнүүдые бэдэрхэ талаар шэглүүлэгдэhэн тодорхой дурадхалнуудые оруулна.

Советскэ Союзтай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай Польшын хани барисаае, харилсаа холбоое бэхижүүлхэ талаар Польшын коммунистнуудай партиин бэелүүлдэг гадаадын политическэ хараа шэглэлые үгэ хэлэгшэд дэмжэhэн байна.

Польшын Наукануудай академиин эрдэмтэ секретарь профессор З. Вечорек үгэ хэлэхэдээ, эрдэм наукые хүгжөөлгын асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулаа. Оронойнгоо саашанхи хүгжэлтын түлөө тон ехэ харюусалгатай байhанаа эрдэмтэд hайн ойлгоно гэжэ тэрэ тэмдэглэбэ. Партиин X съездэ ПОРП-ын ЦК-гай элидхэл соохи захяа заабаринуудые тэдэнэр дэмжэнэ. Эдэ бүгэдэ арадай Польшын ажабайдалай бүхы hалбаринуудые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ харгы замуудые заажа үгэнэ.

ПОРП-ын ЦК-гай Политбюрогой гэшүүндэ кандидат. ПНР-эй национальна оборонын министр Ф. Сивицкий үгэ хэлэхэдээ, Польшын сэрэгшэд социалис түйлалтануудаа саашадаашье бата найдамтайгаар сахин хамгаалха, Совет Армитай, Варшавска Договорто хабаададаг бусад гүрэнүүдэй арминуудтай хани барисаагаа, дайшалхы аха нүхэсэлөө бэхижүүлхэ юм гэжэ мэдүүлээ. Манай арадай арми манай сэрэгэй-политическэ холбооной шиидхэбэринүүдээр хараалагдаhан ябуулгануудаа залан сэхээр бэелүүлхэ байна.

* * *

Съездын хүдэлмэриин забhарлалай үедэ М. С. Горбачев, В. Ярузельский ПОРП-ын X съездэ зорюулагдажа, Конгрессүүдэй залай фойе соо нээгдэhэн Польшын хүдэлмэришэнэй болон коммунис хүдэлөөнэй түүхэдэ зорюулагдаhан выставкэ хараба. Тэдэнэр Польшын коммунистнуудай хуралдаанай делегадуудтай хани халуунаар хөөрэлдэhэн байгаа.

Үдэшэлэн КПСС-эй делегаци Баршавын Лазенки гэжэ парк соо классическа хүгжэмэй концерт шагнаба.

ПОРП-ын X съезд июлиин 1-дэ хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ.

...ЭМХИТЭЙШЬЕ, ЭРШЭТЭЙШЬЕ...

...ЖЭНГЭ. (Телефоноор аб-...). Район соогоо Чисаанын ...хониной hooho хайша-...е эрхим бэлэдхэлтэйгээр, ...ишье унжагайралгагүй-...эхилhэн байна. Эндэ хо-...hooho хайшалдаг хоёр ...хүдэлнэ. Ажахын түб ...дахи (Центральна пункт ...нэрлэгдэнхэй) 45 хайша ...hон пункт hаадгүй ашаг-...дана. Энэ пунктын началь-...гаар шедамар эмхидхэлшэ З. Т. Чимитдоржиев томилогдонхой.

Hooho хайшалагшад түрүүшын үдэрhөө эршэтэйгээр ажаллажа эхилhэн байна. Жэшээнь, тосхоной дунда hургуулиин физкультурын багша Булат Баярон ажалай үдэрэй туршада ерээд хониной hooho хайшалжа үрдинэ. Энэ жэлдэ дунда hургуули дүүргэhэн Ширип Гуруев 60 хүрэтэр хонидой hooho хайшалдаг мастаалтай. Юhэдэхи класс дүүргэhэн Баир Лубсанов, ажахын комсомолой комитедэй секретарь Цырен Базаров гэгшэдэй хүдэлхэнь урматай.

Hooho хайшалалгын хоёрдохи пункт Михайловка тосхоной хажууда түхеэрэгдэнхэй. Эндэхи коллективые хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ А. К. Евстратов өөрөө хүтэлбэрилнэ.

16,5 мянган толгой хонидой hooho хайшалалгые арбан үдэрэй туршада дүүргэхэ гэhэн социалис уялга абаhан совхозой хоёр пунктын хайшашад энэл эршээрээ хүдэлөө хадаа хоёр-гурбан үдэрөөр хэлэhэн болзороо уридшалхаар эрмэлзэнхэй.

Районой Загаhатын, Худанай, Могсохоной совхозуудта хониной hooho хайшалалгын хүдэлмэри мүн лэ эмхитэйгээр ябана.

А. ЧИМИТОВ,
хүдөө бэшэгшэ.

Хэжэнгын район.

10 ҮДЭРЭЙ ТУРШАДА

Үльдэргынхид бүхы арга боломжонуудаа хаража үзөөд, hooho хайшалалгын кампаниие 10 үдэрэй туршада түгэсхэхэбди гэhэн социалис уялга абаба. Тэрэниие урагшатайгаар бэелүүлхын тула тусхай харюусалга ажахын ахамад зоотехник Б. Д. Цыдендоржиевта даалгагдаба.

Энэ халуун хаhада «Коммунизм» колхоздо 24 отарын гэхэ гү, али бүхыдөө 13.800 гаран хониной hoohон хайшалагдаха ёhотой. Мүн хонин бүриhөө дунда зэргээр 3,3 килограмм hooho hайн шанартайгаар абаха гэhэн түсэбтэй. Мал ажалай шухала энэ хүдэлмэридэ зуу гаран хүн хабаадалсана. Тэдэнэй 60-ниинь хайшашад. Табин хүн машинкаар, бусадынь гар хайшаар «сагаан алта» хуряажа байна.

Вл. БАБУЕВ.

Ярууны район.

ШАГНАЛ

Комсомолой органуудта, гүрэнэй аюулгүйе хамгаалгын, дотоодын хэрэгүүдэй органуудта удаан саг соо аша үрэтэйгөөр ажаллаhанайнь, ниитын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсаhанайнь түлөө түрэhөөр 50 наhа гүйсэhэнтэйнь дашарамдуулан, Буряадай АССР-эй дотоодын хэрэгүүдэй министр Сергей Фёдорович Ивановые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Хүндэлэлэй грамотаар шагнаба.

...Редактор
...Б. ГАР...

ХАМТЫН ПОДРЯДАЙ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫ ХҮ

ЭМХИ ГУРИМҺААЛ ЭХИ

Адрес: Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай һү һаалиин фермэ

Агропромышленна комплексын бүхы звенонуудта, нэн түрүүн колхоз, совхозуудта хамтын подряд дэлгэрүүлхэ, тусхай хэлсээнэй ёһоор бригада, звено болон гэр бүлөөрөө хүдэлэгшэдтэ үйлэдбэриин хэрэгсэлнүүдые, газаршье даалгажа үгэхэ шухала гэжэ КПСС-эй XXVII съездын шиидхэбэринүүд соо бэшэгдэнхэй.

«Хүтэлбэрилгые болон ажахые эрхилэлгын гуримые нарижуулан һайжаруулһанай, экономическа онол аргануудые хэрэглэһэнэй ашаар хүдөөгэй ажалшадай эдэбхи үүсхэлые бадаруулха шухала» — гэжэ КПСС-эй ЦК-гай июниин Пленум дээрэ элидхэл хэхэдээ, М. С. Горбачев үшөө дахин онсолон заагаа.

Эгээл тиимэ онол аргануудай нэгэн хамтын подряд болоно. Зэдын районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Булагай фермэдэ ажалай эмхидхэлэй, түлөөһэнэй шэнэ гуримай нэбтэрүүлэгдэһэнһээ хойшо жэл хахадай туршада һү үйлэдбэрилгэ эрид дээшэлүүлэгдэө, продукциин шанар һайжаруулагдаа, ажалай гаргаша хороогдоо.

Урзанда фермэ үнеэн бүриһөө 1745 килограмм һү һаажа, бүхыдэнь 8500 центнер сагаан эдеэ абаһан һаа, хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын жэл —1985 ондо үнеэн бүриһөө 2101 килограмм һү һаажа, 9437 центнер һү үйлэдбэрилөө. Гүрэндэ һү худалдалгые жэл соо 2 мянга шахуу центнерээр дээшэлүүлээ.

Байгша оной үнгэрһэн таба һарада түсэбэй ёһоор 3580 центнер һү абаха һаа, тэрэнээ 4973 центнертэ хүргөө. Нёдондоной энэ үеынхитэй сасуулха аа, үнеэн бүриһөө 100 гаран килограммаар ехэ һү һааба.

Бүхы һүнэйнгөө 98.2 процентые нэгэдэхи сортоор тушаана. Үбһэ тэжээлэй, ажалай түлөөһэнэй болон бусад гаргашануудые али болохоор хороожо, үбэлжэлгын үедэ 1100 үлүүтэй түхэриг алмаа. Түсэбөөр хараалагдаһанһаа 9 мянган түхэригөөр ехэ продукци үйлэдбэрилөө.

һүүлэй арбаад жэлдэ манай Булагай һү һаалиин фермэ ажахы, район соогоошье яһала түрүү тоотой ябадаг байгаа. һү һааха, гүрэндэ тушааха түсэбтэ даабаринуудаа һара, квартал, жэл бүхэндэ жэншэдгүй дүүргэдэг һэмди.

Тиигэбэшье бүхы юумэмнай гуримтай нарин, эмхитэй зохид байгаа гэхын аргагүй. Хүнүүднайшье бултадаа үнэн зүрхэнһөө оролдожо, һайн һайхан һэшхэлээрээ, бүхы хүсэеэ элсүүлжэ хүдэлдэггүй байгаал даа, сэхыень хэлэхэ хэрэгтэй. Олонхи һаалишад яаража байгаад лэ үнеэдээ дутуу ядуу һааһаар, эдеэлүүлһээр лэ гэр тээшээ яарадаг һэн. Элдэб шалтагаан урдаа барлаад ажалдаа гарахагүй, хожомдохо, архидашаха ушаршье үсөөн бэшэ байгаа гэхээр.

Юрэдөөл хэдэхэн хүнүүдэй оролдолгоор фермэ муу бэшэ тоотой байгаа гээшэ. Тиимэһээ урзанда жэлдэ манай фермые хамтын подрядта оруулха, шэнэ гуримаар хүдэлдэг болохо гэхэдэ, олохон хүнүүд энээндэ сэхэшье дуратай байгаагүй юм. «Юун өөдэтэй үрэ гарахаб даа. Иигээд лэ хүдэлжэ байгаа һаамнай болоо бэшэ гү?» — гэжэ зариман хэлэдэг һэн.

Гэбэшье хуушан гуримаараа хүдэлжэ холо ошогдохогүй, ажалдаа эрид хубилалта хэхэ хэрэгтэй гэжэ баһал зарим нүхэднай ойлгожо ябаа.

Тиигэжэ 1984 оной һүүл багаар манай фермэдэ хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэжэ эхилээ. Түрүүн бэлэдхэлэй ехэхэн хүдэлмэри хэгдээ. Ажахын ахамад экономист В. Д. Чойнзонов, ахамад бухгалтер Д. Ц. Будаев, колхозой түрүүлэгшэ Л. С. Мадагуев түрүүтэй бүхы зоовет-мэргэжэлтэд, экономистнууд һаалишадта, малшадта ажалай түлөөһые яажа тогтоохоб, абтаһан продукциин түлөө расценкэ яажа табихаб, малшадай мэргэжэл шадабариин классность ямараар түлэгдэхэб гэжэ хуу наринаар тоолоо, тодорхойлоо юм. Мүн КТУ (хүнүүдэй хамтын хэрэгтэ ашаг үрэтэйгөөр хабаадаһанай сэгнэлтэ) тодорхойлогдожо, хамтын подрядай соведэй үүргэ, уялга баталагдаһан, фермэ болон колхозой правлени хоёрой хоорондохи хэлсээн зохёогдожо баталагдаа. Тэрээн соонь һү һааха, тушааха жэлэй, квартал болон һара бүриин даабари, гаргашын лимит гэхэ мэтэ табигдаһан байна.

Манайда хамтын подряд гэнтэ бэлэнээр нэбтэрүүлэгдэшоо бэшэ ааб даа. һүүлэй хэдэн жэлдэ чек хэрэглэжэ тоосохо гуримда ороһон, бүхы тоо бүридхэлые наринаар хэдэг болоһон байгаабди. Энэмнай шэнэ гуримаар хүдэлхэдэмнай горитой туһа боложо үгөө.

Хоёрдохи жэлээ хамтын подрядай ёһоор хүдэлжэ байхадаа, ажалай эмхидхэлэй энэ гурим алишье талаараа ехэхэн аша үрэтэй байба гэжэ батаар хэлэхэ үндэһэн бии.

Нэгэдэхеэр, коллективүүдтэ ажалай журам һуралгүй һайн болоо. Ямаршье шалтагаангүйгөөр ажалдаа гарахагүй, хожомдохо, архи уугаад, мангартайгаар хүдэлмэридөө ерэхэ ушар огто үзэгдэхээ болёо. Мүн урдынхидал нэгэ юумэнэй түлөө зэмэлүүлхэдээ, «эдэ үнеэдээ абагты саашань, ондоо ажал олдохо»,—гээд ябашаха хүншье үгы болоо. Харин һаалишан, малшан болгожо абыт гэжэ гүйлтэ барижа ерэхэ хүнүүд үсөөн бэшэ болонхой.

Хоёрдохёор, ажалай журамай һайн болоходо, хүнүүдэй ажалдаа ханалга, харюусалга ехэтэйгээр хандадаг болоходонь, үйлэдбэриин үрэ дүнгүүд хараа байса дээшэлжэ эхилээ.

Хэдэн тоо, баримтануудые дурдая. Хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилһэн түрүүшын жэлдэ, 1985 ондо, бүхыдөө 8500 центнер һү һааха түсэбтэй һаа, тэрэнээ 9437 центнертэ хүргөө һэмди. Оройдоол жэл соо һү һаалимнай 1582 центнерээр дээшэлүүлэгдээ. Тэрэшэлэн урда жэлдэнь 6765 центнер һү гүрэндэ худалдаһан һаа, нёдондо тэрэниие 8764 центнертэ хүргөөбди. Урдань үсөөхэн лэ һаалишамнай жэлдээ үнеэн бүриһөө 2500 килограммһаа дээшэ һаадаг байгаа һаа, үнгэрһэн жэлдэ манай түрүүшүүл Л. Ф. Нагаева, Н. Ф. Баландина, Р. М. Чулкова, Г. А. Лученинова, В. И. Иванова болон бусад найман һаалишад энэ хэмжээндэ хүрөө юм. Любовь Фатеевна Нагаева гурба мянган килограммай дэбаа гаталаа.

Энэ жэлдэшье һү һаалимнай нэмэжэл байна. Жэшээлхэдэ, нёдондо жэлэй түрүүшын хахадта фермээрээ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 998 килограмм һү һаагаад байбал, байгша оной июниин 25-ай мэдээгээр үнеэн бүхэнһөө 1300 үлүүтэй килограмм һү абаад байнабди. Манай түрүү һаалишад Н. Ф. Баландина, Л. Ф. Нагаева, В. И. Иванова, А. В. Чулкова, В. И. Заболотская, В. И. Шадрина гэгшэд жэлэй эхинһээ хойшо үнеэн бүриһөө тус тустаа 1350—1620 хүрэтэр килограмм һү һаагаад, район соогоо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

Ажалайнгаа энэ эршые алдангүй, улам шангадхажа хүдэлбэл, байгша ондо адагынь таба-зургаан һаалишаднай 3000 килограммай хилэ дабаха гүйсэд аргатай.

һү һаалиие эрид дээшэлүүлжэ шадаһанаймнай ашаар колхоз гүрэндэ сагаан эдеэ худалдаха хахад жэлэй түсэбые болзорһоонь һара шахуу урид дүүргээ юм.

Энэл даа хамтын подрядай гуримаар хүдэлдэг болоһоноймнай аша үрэ. Тиихэдэ бидэ хоёрдохи жэлдэ удаагаар бүхы һүнэйнгөө 95—96 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаанабди. Жэлһээ жэлдэ зуун үнеэн, гунжан бүхэнһөө 90 гаран тугал абажа томо болгонобди.

Манай коллективтэ 44 хүн хүдэлдэг. Тэдэнэй 18-ниинь һаалишад, 10-ниинь мал адуулагшад. Мүн тэжээлэй цехтэ хүдэлдэг хүнүүд, электромеханик, тракторист, техник-үрэжүүлэгшэ, тоо бүридхэгшэ гэхэ мэтэ бии. Бүхыдөө 450 үнеэд болон гунжадтайбди. Мүнөө зунай бэлшээриин үедэ һаалгажа байһан бүхы 300 гаран үнеэдһээ үдэртөө хамтадань 3600 хүрэтэр килограмм һүн абтана. Зарим һаалишаднай үнеэн бүриһөө үдэрэй 13—14 килограмм һү һаадаг болонхой.

Жэлэй ямаршье сагта һү ехээр һаахын тула түбхын түрүүн үнеэдые саг соонь шэргээжэ түрэлгэдэнь һайнаар бэлдэхэ, тугаллаһанайнь хойно зүбөөр эдеэлүүлжэ һааха хэрэгтэ тон анхарал хандуулдагбди. Манайда үнеэд түхэреэн жэлдэ нэгэ жэгдээр һубаруулагдажа түрүүлэгдэдэг. Үнеэдые түрэлгэдэнь 2 һара урид бэлдэхэ, түрүүлхэ тусгаар байра эндэмнай бии. Тэндэ ахалагша һаалишан К. М. Аксенова түрүүтэй 4 хүн хүдэлдэг. Тэдэнэр һая түрэһэн үнеэдые түрүүшын 15—20 хоногто тон һайнаар эдеэлүүлжэ, харууһалжа, һаажа, эгээл һүтэй болгоод, һаалишадта дамжуулжа үгэдэг. Энээнэй ашаар үнеэд һаалгаха бүхы үе соогоо һү ехэтэй байна ха юм.

Хоёрдохи шухала юумэн гэхэдэ малда һайн шанартай элбэг ехэ тэжээл эдюулхэ хэрэгтэй ааб даа. һүүлэй жэлнүүдтэ кукурузын, доннигой, рапсын муу бэшэ ургасын абтадаг болоһоной, мүн сабшалан дээрэһээ үбһэ ногооной ехэ хуряагдадаг болоһоной ашаар үбһэн, сенаж, силос ехээр бэлэдхэгдэнэ. Талха тарьянай зүйлшье таһалдахаяа болинхой. Жэшээнь, энэ жэлдэ үбэлжэлгын үедэ шэмэтэ тэжээл үнеэдтэ гүйсэд рационоор эдюулэгдээд, тэрэмнай июнь гаратар хүрөө һэн. Мүнөө зунай бэлшээриин үедэшье үнеэдтэ талха тарьянай зүйлөөр бурдууг буйлуулжа үгэнэбди.

Гадна бидэ фермэ шадархи 230 гектар сабшалангаа өөһэдөө үтэгжүүлжэ, уһалжа, тэн-

ОРОЛДООГҮЙДЭМНАЙ АРГАГҮЙ

Фермын ахалагша малшан Н. М. ПАШИНСКИЙ иигэжэ хөөрэнэ:

— Энээнһээ урагша мал адуулагшад муугаар хүдэлдэг байгаа гэхэ болоо һаа, буруу. Тиигэбэшье һү һаалиие дээшэлүүлхэ тушаа тэдэнэр толгойгоо ехээр үбдэхөөдэг, үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэн болгожо ябадаг байгаагүй. Сэхынь хэлэхээр.

Юуб гэхэдэ, мал адуулагшад, тэжээл буйлуулагшад, фермын механизаторнууд һаагдаһан һүнэй зэргээр бэшэ, харин юрын лэ тогтомол салин абадаг һэн. Мүнөө хамтын подрядта ороод, бүхы коллективэй харюусалгын дээшэлээд, салин хүлһэнэй үйлэдбэрилэгдэһэн продукцитай холбогдоод байхада, бултаараа оролдоогүйлэ, хүн бүхэнэй хаба шадалаа гаргажа хүдэлөөгүйдэ аргагүй болоо.

Би хори гаран жэлдэ энэ фермэдэ мал адуулнаб. Бүхы ажал хэрэгүүдэймнай мүнөөнэйхидэл адли нимэ һайн, эмхи гуримтай байһыень һананагүйб. Урдань һаалишад, малшадай һэлгэгдэхэ ушар захагүй үзэгдэгшэ һэн. Заримдаа бүлэг үнеэдэй эзэгүй, һааха хүнэй үгы болошоходонь, фермые даагша Анна Георгиевна Югова өөрөө тэдэниие̇нь һааха баатай болодог бэлэй.

Мүнөө хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, һайнаар ажаллаһанай түлөө зүбөөр урмашуулагдадаг болоходоол коллектив тогтонижоо, бэхижээ гэжэ һананаб. Бодотоор оролдожо хүдэлхэ хүсэлтэй, ушар ёһо һайн мэдэхэ хүнүүд лэ фермэдэ ажаллахаар үлөө. Жэшээнь, тэжээлэй цехэй хүдэлмэришэн А. А. Баландин, электрик А. А. Колесников, механизатор А. А. Фимкин гэгшэдые онсолон нэрлэхээр.

Урдань бидэ мал адуулагшад түс бүридөө һарын 170—180 түхэриг салин абадаг һаа, мүнөө 215—220 түхэриг түлөөһэ абанабди. Жэлэй эсэсэй дүнгүүдэй гаргагдахада, түсэбэй үлүүлэн дүүргэгдэһэнэй түлөө үшөө нэмэлтэ түлбэри, шан абаха байһанаа лаб мэдэнэбди.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Булагай фермын бүлэг һаалишад. Баруун гарһаа гурбадахинь — фермые даагша, республикын габьяата малшан А. Г. Югова. 2. Булагай фермын тэжээл буйлуулдаг цехэй хүдэлмэришэн А. А. Баландин, электромеханик А. А. Колесников.

Авторай фото.

УРМАШУУЛЖА ШАДААД БАЙХАДА

Хүдөөгэй ажалшад партиингаа XXVII съездын шиидхэбэринүүдые бүхы ажалдаа хүтэлбэри болгон, бии байһан арга боломжонуудаа, үйлэдбэриин хүсэнүүдые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, хүдөө ажахын продукци абалтые эрид дээшэлүүлхэ, ороной Эдеэ хоолой программые бэелүүлхэ гэжэ оролдоно.

Энээниие хайшан гээд амжалтатайгаар бэелүүлхэб гэжэ парти, правительствамнай тодо хурсаар заажа үгэнэ. «Ороной агропромышленна комплексдо ажахые эрхилэлгын экономическа онол аргануудые саашадань нарижуулан һайжаруулха тухай» КПСС-эй ЦК-гай болон СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй тогтоол дотор, мүн КПСС-эй ЦК-гай 1986 оной июниин Пленум дээрэ нүхэр М. С. Горбачевой хэһэн элидхэл соо үйлэдбэридэ эсэсэй үндэр үрэ дүнгүүдые түйлахын тула ажалша коллективүүдые, хүн бүхэниие зүбөөр урмашуулха, ажахые ашаг үрэтэйгөөр эрхилхэ, үрэ дүнгүүдые дээшэлүүлхэ талаар тэдэнэй харюусалгые ехэ болгохо тухай үшөө дахин онсо анхарал хандуулагдаа.

Эгээл эндэ хамтын подряд, ажахын тоосоон шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй. Бүхы юумэеэ өөһэдынгөө харюусалгада даажа абаһан, урдаа тоб гэмэ тодорхой зорилготой, хэды шэнээн, ямар гаргашатай продукци абаа һаа, тэрэнэйнгээ түлөө хэды шэнээн түлөөһэ абахабибди, ямар юумэнэй түлөө урмашуулгын нэмэлтэ түлөөһэндэ хүртэхэбибди гэжэ һайн мэдэһэн хүнүүд лэ амжалта түйлажа шадаха байна.

Гурбан жэлэй саана манай колхоздо эгээн түрүүн тарьян ажалай гурбан бригада, мүн сабшалан харууһалдаг оньһожоруулагдаһан отряд хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ эхилээ юм. Тэдэнэй удаа һү һаалиин Булагай томодхогдоһон фермэ (даагшань А. Г. Югова) баһал хамтын подрядта оруулагдажа, ажалай гол болон урмашуулгын түлөөһые үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр, тэрэнэй шанарайнь ёһоор абадаг болоо.

Хэнэйшье мэдэһээр, үйлэдбэриин ямар нэгэ коллективые хамтын подрядай ёһоор хүдэлхэ болобот гээд, тэдэнтэй хэлсээ баталжа, ажалайнь түлөөһыѳ абаһан продукциинь зэргээр түлэдэг болоходол хамтын подряд нэбтэрүүлэгдэшэбэ гэжэ тоолохын аргагүй. Эндэмнай эмхидхэлэй, ойлгуулалмжын, илангаа экономическа тоололгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулха хэрэгтэй. Манай һанахада, хамтын подрядай гол шухала юумэнь гэхэдэ, бүхы коллективээрээ, мүн хүн бүхэн һайн үрэ дүнгүүдые түйлаад, түсэбтэ даабаринуудаа дүүргээд, үлүүлэн дүүргээд байхадаал эгээл ехэ түлөөһэ абаха, тэрэшэлэн эрхим шанартай продукци үйлэдбэрилһэнэй, алмалта арьбалалта хэһэнэй түлөө урмашуулагдаха гэжэ зондо һайн ойлгуулха шухала.

Булагай һү һаалиин фермэдэ ажалай гол болон урмашуулгын түлөөһэнэй ямараар тогтоогдоһон тухай тобшоор хэлэхэдэ иимэ. Түлөөһэнэй жэлэй фондын мүнгэн һара бүри хамтын болон хубиин расценкын ёһоор хубаагдадаг. Хамтын расценкэ ажалай түлөөһэнэй жэлэй фондын 125 процентнь, хүн бүхэнэй хубиин түлөөһэнэй расценкэ 100 процентнь болоно. Жэшээнь, фермэ бүхы дээрээ үйлэдбэрилһэн продукциингаа зэргээр хамтын расценкээр үдэрэй 7500 түхэриг түлөөһэн абаха болоно гэе. Тиихэдэ һаалишан, малшан бүхэндэ абаһан продукциинь зэргээр тэдэндэ хамта 5750 түхэригэй гарантированна түлөөһэн үгтэхэ болоно. Иигээд ерэхэдээ хамтын болон хубиин расценкын мүнгэнэй хоорондохи илгаа — 1750 түхэриг коллективэй гэшүүдтэ КТУ-гай гэхэ гү, али хүн бүхэнэй оруулһан хубитын зэргээр хубаагдадаг.

Энээнһээ гадна, жэл соо үнеэн бүхэнһөө хэды шэнээн һү абааб, түсэбөө дүүргээ гү, урда жэлэйхиһээ хэды шэнээгээр нэмээгээб тэрээнэйнь зэргээр фермынхидтэ тусхай ходо дээшэлжэ, ургажа байдаг расценкын ёһоор нэмэлтэ түлөөһэн, шан үгтэнэ. Жэшээлхэдэ, энэ жэлдэ фермын коллективэй һү һааха хахад жэлэй түсэбые 102 процент дүүргээ һаань, тэрэнэйнь түлөө гол түлөөһэн дээрэнь 8 процент нэмэгдэхэ юм. Ондоогоор хэлэбэл, кварталда фермынхидтэ бүхыдөө абаһан һүнэйнь түлөө 22,5 мянган түхэриг түлэгдэхэ, мүн түсэбөө хоёр процентээр үлүүлэн дүүргэһэнэйнь түлөө үшөө 2025 түхэриг шан үгтэхэ болоно бшуу. һүеэ һайн шанартайгаар тушааһанайнь түлөө тэрээнэйнь тонно бүхэндэ баһал нэмэлтэ түлөөһэн үгтэдэг. Бүхы һүнэйнгөө 81—90 процентые нэгэдэхи сортоор тушаагаа һаа, тонно бүхэнэйнь 10 түхэриг 50 мүнгэ, харин 96—100 процентыень нэгэдэхи сортоор тушаабал, тонно бүхэнэй 12—13 түхэриг нэмэжэ абана.

Үнгэрһэн жэлдэ эндэхидэй зуун үнеэн бүхэнһөө 95-һаа дээшэ тугал түлжүүлһэнэйнь түлөө жэлэйнь салин дээрэ 15 процент нэмэлтэ түлөөһэн үгтөө һэн.

һаалишан бүхэнэй 25 үнеэдэйнгээ түс бүриһөөнь тугал абажа, 1—2 һаратай болотор түлжүүлээд тушаагаа һаань, гурба һаратай тугал нэмэлтэ түлөөһэн болгогдожо үгтэдэг. Мал-адуулагшад, техник-үрэжүүлэгшэд, тоо бүридхэгшэ, фермые даагша баһал бүхы фермээрээ һү ехэ һааһанай, зуун үнеэн бүриһөө 90-һээ үсөөн бэшэ тугал түлжүүлһэнэйнгээ түлөө нэмэлтэ түлөөһэ абана. Тугалшан бүхэн жэл соо харууһалдаг бүлэг тугалнуудайнгаа 98 процентһээ үсөөн бэшыень томо болгожо, шэгнүүрыень нэмэхэ даабаряа дүүргээ һаа, нэмэлтэ түлөөһэндэ нэгэ тугал абаха байна.

Тобшолон хэлэхэдэ, хамтын подрядай гуримаар хүдэлжэ, үйлэдбэрилһэн, гүрэндэ тушааһан продукциингаа, тэрэнэйнгээ шанарай зэргээр түлөөһэ абадаг болоходоо хүн бүхэн — коллективэй, коллектив — хүн бүхэнэй ехэ үрэ дүн түйлахын түлөө оролдодог болоно. Юуб гэхэдэ, һаалишан бүхэн өөрөө ехэ һү һаагаад, түсэбөө дүүргээд байхадаа бэшэ, бүхы фермээрээ амжалтатай ажаллахадаал, һайн түлөөһэндэ хүртэхэ, шан болон нэмэлтэ түлөөһэ абаха байна ха юм.

Жэшээнь, нёдондо булагайхид фермээрээ һү һааха жэлэйнгээ түсэбые 111 процент дүүргэһэнэйнгээ түлөө коллектив ходо ургажа, дээшэлжэ байдаг расценкын ёһоор 20,5 мянган түхэриг урид абаһан гарантированна салин дээрээ нэмэжэ абаа юм. Хэрбээ түсэбөө үлүүлээгүй һаа, тиимэ түлбэридэ хүртэхэгүй байгаа. Тэрээнһээ гадна, гол түлэб нэгэдэхи сортын һайн шанартай һү тушааһанайнь түлөө коллективтэ 14,6 мянган түхэриг нэмэлтэ түлөөһэн үгтөө.

Энээнтэй хамта бүхы дээрээ һайн үрэ дүнгүүдые түйлажа, коллективээрээ урмашуулагдахаһаа гадна, эгээл ехэ һү һааһан һаалишад онсо урмашуулагдана. Тэрээнгүйгөөр аргагүй. Хүнүүд булта адли шадабаритай, адли оролдосотой бэйдэггүй. Жэшээнь, нёдондо түрүү һаалишад Л. Ф. Нагаева, Н. Ф. Баландина, Р. М. Чулкова, В. И. Шадрина гэгшэдэй үнеэн бүриһөө 2523—3064 килограмм һү һаахадань, зариман үнеэн бүриһөө 1700—1845 килограмм һү абаа һэн. Тиимэһээ КТУ гэдэг эндэ үргэноор хэрэглэгдэнэ. Хэн ажалдаа ямараар ханданаб, ямар шадабаритай, ямар журамтайб, үдэр, арбан хоног, һара бүхэндэ хэды шэнээн һү һаанаб, үнеэдээ хэр саг соонь шэргээнэб, түрэлгэдэнь бэлдэнэб, хамтын хэрэгтэ хэр эдэбхитэйгээр хабааданаб гэхэ мэтэ асуудалнууд хараада абтадаг.

Хамтын подрядые нэбтэрүүлхэ талаар эндэ бүхы юумэн хэгдэшоо гэхын аргагүй. Үшөө хүсэд шиидхэгдээгүй асуудалнууд бии. Саашадаа энээниие улам нарижуулан һайжаруулха, мүлихэ, ажалай эмхидхэлэй, илангаа эрхим үрэ дүнгүүдэй түлөө урмашуулгын шэнэ онол аргануудые хэрэглэхэ байнабди.

Байгша онһоо эхилжэ хамаг һалбаринуудаа хамтын подрядта оруулжа түгэсхэхэ, бүхы шатын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэдэй, бүхы хүдэлмэрилэгшэдэй ажалай түлөөһые үйлэдбэриин үрэ дүнгүүдтэй холбохо, ажахыгаа экономическа талаар бэеэ даагаад хүдэлдэг болгохо зорилготойбди. Тиигэжэ үйлэдбэрилһэн, гүрэндэ худалдаһан продукциин сэнгээр, өөһөдөө бүхы гаргашаяа харюулха, барилга хэхэ, бүхы юумэеэ эрхилхэ болонобди.

Эгээл энээн дээрэһээ бригада, фермэ, отара бүхэн продукци абаха түсэбтэ даабарияа үлүүлэн дүүргэхын, гаргаша багатайгаар, һайн шанартайгаар продукци үйлэдбэрилхын түлөө хэзээ хэзээнэйхиһээ шангаар тэмсэхэ, айхабтар, харюусалга ехэтэйгээр ажаллаха болоно.

В. ЧОЙНЗОНОВ,
колхозой ахамад экономист.

ҺЭШХЭЛЭЙ ҺУРГУУЛИ

Үнгэрһэн хабар малай зунай бэлшээридэ гаргагдахын урда тээхэнэ эндэ ябаа һэм. Булагай суута фермын байра байдалынь ямар байдаг юм ааб гэжэ һонирхон, газаа талаһаань харахадамни, абаһаар ехэшье һайхашаахаар бэшэ байба. Хоорондуураа холбомол хоёр ехэ байра. Тэдэнь олохон жэлэй саана баригдаһан гэжэ мэдэхээр шулуун ханануудайнь штукатурка эндэ-тэндэ холторжо эхилһэн, дээрэхи оройнь шифер хушалташье нилээд муушаг болонхой харагдаба.

— Хашаанууднай хуушан болошоол даа. Мүнөө жэлдэ эдэнээ өөһэдынгөө хүсөөр һайса заһабарилхаар түхеэржэ байнабди, — гэжэ фермын электромеханик А. А. Колесников хажуудамнай ерээд хэлэнэ.

Саашань ухамайлан харахада, тээ саанахана хуушан хабтагай, бахана, монсогор модон обоо-онги хэбтэбэ.

— Тээмэндэ эндэһээ холо бэшэ байһан тугалай хуушан хашаагай задалагдахада, тэрээнһээ бараг һайн хабтагай, бахануудыень суглуулжа эндээ асараабди. Урдайнхидал һаа, эдэш хуу түлеэн болгогдожо гү, али хаягдажа һалгаагдаха һэн. Харин мүнөө хамтын подрядта ороод байхадаа, бүхы юумэндэ гамтайгаар хандаха, элдэб гаргашануудые али болохоор хорооно гэжэ оролдоно ха юмбибди. Эдэш хуу хэрэглэгдэхээр, харуулдагдаһан сэбэр хабтагайнууд бшуу,—гэжэ А. А. Колесников хэлэнэ.

Малайнь байрын газаагуурхи хуу сэбэрлэгдэнхэй, шэбхэ шабааһаниинь трактораар түлхюулэгдэнхэй байна. Тэрээн соонь ороходо, нюдэндэ бүришье урин зохидоор харагдаба. Хашаагайнь тэг дундуурхи, кормушкануудай хажуугаархи баһал хуу арилгагданхай, үнеэдэй байха газарта хюрөөгэй шэнэхэн хибэдэһэн адхаатай, хаа хаанагүй хуурай, сэбэр байба. Саашаа ябахада, нэгэ таһалга соонь, ялайшатар угаагдаһан хүнэг, амһартанууд һабхаргагдаатай, үнеэдые һаадаг оньһон хүхүүрнүүд, шлангнууд ханаар жэрытэр үлгөөтэй харагдана.

Үшөө нэгэ үүдэ татажа ороходо, фермые даагша Анна Георгиевна Югова хэдэн һаалишадтай саарһа данса урдаа дэлгээнхэй, ямаршьеб асуудал зүбшэн хэлсэжэ, сүлөөгүй һүубад.

— Үглөөнэй һаали үни дүүрээд, мүнөө фермэдэ нэгэшье хүн үгы байгаа ёһотой гэжэ һанаалби,— гэхэдэмни, Анна Георгиевна иигэжэ хэлэнэ:

— Бүхы юумэеэ сэбэрлээд, яб-таб гүүлээд лэ һаяхан һаалишаднай гэр гэртээ ошоо һэн. Манайдаш иимэ гурим жэншэдгүй сахигдадаг юм. Бидэ эндэ үлөөд, үнгэрһэн һарада ямараар хүдэлөөбибди гэжэ хаража байнабди.

Фермые даагшын урда ябталаатай байһан зузаан тетрадьнуудые абажа харахадам, эндэнь аяар 1983 онһоо хойшо үдэр бүри һаагдаһан һүнэй тоо бүридхэл, сасуулбари, хэн һаалишанай үнеэн хэзээ үрэжүүлэгдээб, хэзээ шэргээгдэхэб, хэзээ тугаллахаб гэжэ хуу бэшээтэй байна. Мүн ажахын тоосооной даабаринин, гаргашын лимидэй дэбтэрнүүд, харилсан тоосооной чек, бригадын соведэй хүдэлмэриин тэмдэглэлнүүд гэхэ мэтэ бии. «һэшхэлэй дэбтэр» гэһэн гаршагтай тетрадь анхаралыемни татаба. Энээн соонь ажалай журам эбдэһэн, архидаһан, бусад алдуу эндүү хэһэн хүнүүдэй өөһэдынгөө ябадалые тайлбарилһан бэшэгүүд, саашадаа бэеэ ямараар абажа ябахабиб гэжэ коллективэйнгээ урда үгэһэн тангаригуудыень уншабаб.

— һүүлэй үедэ энэ дэбтэр соо бэшэхэ ушар шалтагаан үгы шахуу болошоо. Хүнүүдэй һэшхэл бодол һуралгүй ондоо болоо гээшэ аабза. Түрүүшээр, хамтын подрядта һая ороод байха үедэмнай тиимэ тайлбарилга бэшэгүүд яһала олон байгша һэн,— гэжэ Анна Георгиевна хэлэнэ.

— Ажалай журамые эбдэһэн хүнүүд тушаа ямараар хэмжээн абтадаг бэ?

— Түрүүн нүхэдэй ёһоор хөөрэлдэжэ, алдуу эндүүень зааҗа, ойлгуулжа үгэхые оролдодогбди. Хоёрдохёо тиимэ ябадал гаргаад байгаа һаань, бүри шангаханаар хөөрэлдэжэ, нэмэлтэ түлөөһэн болон шангыень хаһаха хүрэтэр хэһээдэгбди. Саашаа заһараагүй һаань, коллективэй шиидхэбэрээр тэрэниие ажалһаань гаргаха хүрэтэр хэмжээ абадагбди. Заһараагүй, архидаад һаладаггүй гурбан хүнтэй нёдондо хахасаха баатай болоо һэмди. Мүнөө болоходо тэдэнэр фермэдээ хүдэлхыемнай абыт, хайрлыт гэлдэжэ ябадаг. «Тохоног дүтэшье һаа, хазахын аргагүй» гэдэгнайл энэ ха юм,— гэнэ тэрэ.

— Юрэдөөл бэе бэеынгээ үгэ дуулажа, булта харюусалгаяа мэдэржэ, эбтэйгээр хүдэлдэг болоходомнай бүхы юумэн гуримтай, бүтэмжэтэйшье болоо гэжэ һанагшаб. Урдань гэр тээшээ яарадаг һаа, мүнөө ажал руугаа яарадаг болообди,— гэжэ эндэ һууһан һаалишан Надежда Баландина хэлэнэ.

— Хамтын подрядта ороһонһоо хойшо ажалайтнай түлөөһэн хэр зэргэ дээшэлээ гээшэб? — гэһэн асуудалда түрүү һаалишан Любовь Нагаева иигэжэ харюусана:

— Ажалай түлөөһэ һааһан һүнэйнгөө зэргээр лэ абана гүбдее даа. һү һаалиин дээшэлхэ бүри түлөөһэниинь ехэ болодог юм. Жэшээнь, би май һарада үнеэн бүриһөө 313 килограмм һү һаажа, түсэбөө 165 процент дүүргэхэдээ, КТУ-гай ёһоор үлүүлһэн 10 процент бүхэнэйнгөө түлөө 5 балл нэмэжэ абаад, хамта дээрэнь 320 түхэриг түлөөһэндэ хүртөө һэм. Гэбэшье гансахан абаха мүнгэнэй хойноһоо һахы һалаг болоно бэшэ аабзабди даа. Хүндэ баһал һэшхэл урма, харюусалга гэжэ бии.

Эндэ үшөө нэгэ иимэ баримта хүнэй анхарал татана. Ёһотойл эдэбхитэй, үнэн шударгы хэдэн хүнүүдһээ бүридэһэн партийна бүлэг коллектив соогоо эмхидхэлэй, хүмүүжүүлгын ехэхэн хүдэлмэри ябуулдаг.

Эдэ бүгэдэһөө ямар тобшолол хэхэб гэхэдэ, эндэ байранууд баригдаа бэшэ, үнеэдынь тусгаар һү ехэтэй малаар һэлгэгдээшье бэшэ, харин тэндэ хүдэлжэ байһан хүнүүдэй хэжэ байһан ажалдаа һайхан һэшхэлһээ, үнэн зүрхэнһөө оролдодог болоходонь лэ үрэ дүнгүүдынь эрид дээшэлээ бшуу.

М. НАМЖИЛОВ.

...ЭДЛЭХЭ «АЛТАН АКТЫН» 50 ЖЭЛЭЙ ОЙДО

...АДАЙ АШАТА БАЯЛИГ

Түсэбтэ-картографическа материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалhанай, тосхон, hууринуудаар хубаарилагдаха газарай хэмжээнүүдые элирүүлhэнэй hүүлээр республикын бүхы ажахынуудые газараар хангаха нормонууд зүбшэгдэhэн байна. ВЦИК-эй болон РСФСР-эй СНК-гай баталhан 1928 оной августын 13-най тогтоолой ёhоор, газараар хангалгын нормонууд ажахын шэглэлhээ (мал үсхэбэрилгын, мал үсхэбэрилгын-тарян ажалай, тарян-ажалай-мал үсхэбэрилгын, агнууриин г. м.) дулдыдадаг байгаа. Ажахын шэглэлые хараада абан, 5-hаа 11 гектар хүрэтэр газар хүн бүхэндэ хүртэхөөр хубаарилагдаа. Энээнhээ гадна колхознигуудай гэр бүлэ бүхэндэ 1 гектар бууса шадарай газар нэмээгдэжэ үгтэдэг байгаа.

Тус нормонууд таряашанай гэр бүлын арга шадалые хараада абан, хажуу тээhээ хүниие хүлhэлхэгүйгөөр байгуулагдаhан байна. Совет үеын газарай нормонууд ажалша зоной ажахын эрилтэ хэрэглээжэнүүдые хангадаг hэн.

Тэрэ үедэ газарай районно комиссинууд газарай баялигые хамгаалха, хубаарилха, хэрэглэхэ талаар, мүн тэрэнэй үрэжэл hайжаруулха талаарша үе хүнгэн бэшэ хүдэлмэри дүүргэдэг байгаа.

Жэшээнь, Бэшүүрэй аймагай газарай комиссиин түрүүлэгшээр хүдэлhэн С. С. Автушенко иигэжэ дурсана: «Гүрэнэй актнуудые үгэхэ үедэ, революциин урда тээхидэл, газарай түлөө арсалдаанууд огто болоогүй hэн. Юундэб гэхэдэ, нэгэдэхеэр, газар бүгэдэ арадай, гүрэнэй баялиг болоо, хоёрдохёор, газар хубаарилха партиин политикые ойлгуулха хүдэлмэри совет засагай, партийна органууд үргэнөөр ябуулаа ха юм.

Гүрэнэй актнуудые дамжуулха үеэр Сэлэнгын аймагта бүхыдөө 70 колхоз байгаа. Гансал Загастайн сельсоведэй харьяата газарта аяар 9 колхоз болодог hэн.

Тиимэhээ колхозуудта эдлэхэ газарыень хубаарилха үедөө партийно-ажахын, финансова органууд технико-экономическа, социальна шэглэлтэй горитой хүдэлмэри ябуулhан байна. Жэшээнь, Сэлэнгын аймагта байhан 70 колхозой орондо томодхогдоhон 56 колхоз байгуулагдаба.

«Хэтын мүнхэдэ газар эдлэхэ эрхэ тухай» Гүрэнэй актые арад зон «алтан акт» гэжэ нэрлэhэн түүхэтэй.

Экономическа талаараа орёо, техническэ талааршье хүшэр, бар хүсөөр хэгдэхэ газар эсхэмжын ехэ хүдэлмэри совет засагай үедэ оройдоол гурбан жэлэй туршада ажалшадай эдэбхитэй хабаадалгатайгаар үнгэргэгдөө бэлэй.

Колхозууд болон хүдөө ажахын артельнүүдтэ бүхыдөө 6072,9 мянган гектар газар үгтэhэн, Гүрэнэй 917 актнууд барюулагдаhан байна.

Подлопатинска сельсоведэй «Новая жизнь» колхозой гэшүүдэй 1936 оной октябриин 11-дэ болоhон хамтын суглаан дээрэ тус колхоздо Гүрэнэй акт барюулагдаhан юм. Хамтын суглаан дээрэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо И. М. Рютин үгэ хэлэхэдээ, түлеопэгүйгөөр, хэтын мүнхэдэ эдлэхэ газараа гүрэнhөө абахамнай, тиимэhээ бүри hайнаар, стахановска ёhо заншалаар хүдэлхэ ёhотойбди гэжэ тэмдэглэhэн байна. Совет засагай үршөөhэн газарые hайнаар элдүүрилжэ, үндэр ургаса хуряажа абаха хүсэлтэй бэлнаа колхознигууд В. В. Денисов, П. Кондратюков мэдүүлбэ.

Сэлэнгын районой Тельманай нэрэмжэтэ колхозой гэшүүдэй 1935 оной ноябриин 13-да болоhон хамтын суглаанда хабаадалсаhан ВКП(б)-гэй обкомой секретарь М. Н. Ербанов иигэжэ хэлэбэ: «...Партиин обком болон БМАССР-эй ЦИК республика соохи түрүүшын актые танай колхоздо барюулхые даалгаа. Мүнөөдэр танай эгээл баяртай үдэр гэшэ».

«Бидэ мүнөөдэр «алтан акт» даажа ababaбди. Хэн хэнhээшье үлүүгээр баясааб даа. Юундэб гэхэдэ, совет засагай урда тээ оройдоо газаргүй байhандаа нюдарганай бэрлаг болоо'hэм. Харин мүнөө колхозой гэшүүн болоод, бултантай адли амар мэндэ жаргажа hуунаб».—гэжэ эрхим колхознигуудай нэгэн Д. Цыренова сэдьхэлээ хүдэлэн мэдүүлhэн байна.

Гүрэнэй актнуудые барюулха ажал ябуулгада газар эсхэмжын хүдэлмэриин алба хаагшад Г. И. Базилевский, М. О. Скребец, В. М. Жданова, А. И. Таушканов, Е. М. Федотов, П. С. Зотов, мүн бусад хүдэлмэрилэгшэд эдэбхитэйгээр хабаадаа бэлэй.

Тиигэжэ ажалшан арадай газар эдлэхэ гэhэн хэдэн зуун жэлнүүдэй хүсэл эрмэлзэл бэелүүлэгдэбэ. Колхозуудта хэтын эдлэлдэ газар үгэhэн Гүрэнэй актнууд Буряад орондо газарай социалис харилсаануудые тогтоогоо. Республикымнай аграрна ажабайдалда шэнэ үе эхилээ бэлэй. Эмхидхэлэй — ажахын талаар колхозууд бэхижүүлэгдэжэ, газарые ашаг үрэтэйгөөр хэрэглэжэ, газарай үрэжэл дээшэлүүлэгдэжэ эхилhэн байха юм. Мүн нуга сабшалангуудые hайжаруулха зорилготой проектно-бэдэрэлгын хүдэлмэринүүд үргэнөөр ябуулагдаа. Тэдэ зарим хүтэлбэрилэгшэд мэргэжэлтэдэй болон ажахынгаа эдэбхитэдэй hанамжые хараадаа абадаггүй бэлэй. 7—10-дахи табан жэлнүүдэй туршада тэжээлэй ургамалнуудые тарилгын хэмжээн доошолуулагдаhан, шэниисэ тарилгын талмай үлүүсэ эхээр нэмээгдэhэн, мүн сэбэр паар хахалалга 10 процент хүрэтэр хороогдоhон байна. Тиигэжэ севооборотой ёhо гурим хазагайруулагдаа hэн.

Таряан ажалай hалбаринуудые эрхилэлгэдэ тушаалдаhан алдуу эндүүнүүдые 1979 ондо болоhон КПСС-эй Буряадай обкомой пленум эрид шүүмжэлhэн байна. Пленум республикын таряан ажалые, газарай-климатическа зононуудта тааруулан, эрхилхэ гэhэн зууршалга баталба. Тус тогтоолые республикын олониитэ халуунаар угтаhан юм. Бүхы колхоз, совхозууд таряалан болон нуга сабшалангуудайнгаа үрэжэлые дээшэлүүлхэ талаар тодорхой хэмжээнүүдые абаа.

Таряан ажалые нютагай эрхэ байдалай ёhоор эрхилжэ эхилhэнэй ашаар зарим ажахынууд хэдэн жэлэй туршада үндэр ургаса абажа байдаг. Жэшээнь, Бэшүүрэй районой «Победа» колхоз 1984—1985 онуудта гектар бүхэнhөө 17,6—17,4 центнер, Мухар-Шэбэрэй районой «Искра» колхоз 16,3—24,5 центнер, Баргажанай районой Уланай колхоз 19,7—27,2 центнер, Хилганын колхоз 17,3—22,7 центнер ороохо абаа.

Республикын райснуудай нуга сабшалангуудай ургасын гектарай дунда зэргын хэмжээн Бэшүүрэй райондо — 20,9 центнер, Мухар-Шэбэрэй райондо —21,7 центнер, Хяагтын райондо—15,5 центнертэ хүрэhэн байна. Оронгын совхоздо культур-техническэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлhэнэй ашаар жэл бүхэндэ гектарhаа 40 центнер үбhэ сабшадаг гэшэ.

Газар эдлэхэ хэтын эрхын колхозуудта үгтэhэнhөө хойшо 50 жэл үнгэрбэ. Түүхын богонихон энэ хугасаа соо орёо хүшэр зам гаталагдаа.

КПСС-эй XXVII съезд дээрэ хүдөө ажахын үйлэдбэриие бүри эршэдхэхэ зорилго табигдаба. Газараа аша туhатайгаар эдлэhэнэй, хүдөө ажахын эрдэмтэдтэй холбоогоо бэхижүүлhэнэй үндэhөөр газарай үрэжэлые дээшэлүүлдэг нютаг нютагай гуримые таряан ажалда дүүрэн түгэс нэбтэрүүлжэ, республикымнай ажахынууд партиин съездын шиидхэбэринүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхэ байха гэжэ найданабди.

Д. ГОМБОЕВ,
инженер-газар эсхэмжэлэгшэ.

ХИЛЫН СААНАhАА
ТАСС • АПН

...ЭЙН ГАЗЕТЭНҮҮД ЮУН ТУХАЙ БЭШЭНЭБ?

Югославиин Коммунистнуудай Союзай XIII съездын хүдэлмэриин дүнгүүд хэблэлдэ шэнжэлэгдэнэ. Энэ үндэр дээдэ партийна тушаалда hунгагдаhантайнь дашарамдуулан, СКЮ-гэй Центральна Комитедэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Милашко Реновицада КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь М. С. Горбачевой эльгээhэн амаршалгын бэшэг энэ ороной газетэнүүдтэ толилогдоно. Обществынгоо хурдан түргэн хүгжэлтын аша туhада шиидхэхы ябуулгануудые хэхыень югослав арад СКЮ-hээ ехэ юумэ хүлеэнэ гэжэ Венгриин «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ.

«Химическэ буу зэбсэг тараалгые зайсуулан сараха шухала» гэжэ Японой «Асахи» газетэ редакционно статья соогоо байгша оной январь hарада М. С. Горбачевой найруулhан, энэ жэлэй апрель hарада буу зэбсэгүүдые хураяха талаар Женевэдэ хөөрэлдөөнүүд дээрэ Совет правительствын тодорхойлhон химическэ зэбсэг хориход тухай дурадхалнуудта hайн сэгнэлтэ үгэнэ. Гэхэтэй хамта бинарна буу зэбсэг бүтээн гаргалгаа hэргээхэ гэhэн США-гай захиргаанай шиидхэбэреэр hанаагаа зобожо байhанаа мэдүүлнэ. Энэнь хүн зониие олоорнь алаха, хюдаха зорилготой буу зэбсэгүүдые усадхаха арга боломжые буруу hүргэхэ байна гэжэ тэмдэглэнэ.

Ядерна болон замбуулинай буу зэбсэгүүдээр Женевэдэ үнгэргэгдэжэ байhан совет-американ хөөрэлдөөнүүд дээрэ СССР-эй делегациин хэhэн мэдүүлгэ тухай Индиин «Сентинел» газетэ мэдээсэнэ. Хоёр талаhаа ядерна буу зэбсэгүүдые эхээр хорооходо тухай дурадхал Советскэ Союз эдэ хөөрэлдөөнүүд дээрэ оруулhан байгаа гэжэ мэдээсэл дотор тэмдэглэгдэнэ.

...МТЫН ЗАСЕДАНИ

хамтын заседани тухай эндэ толилогдоhон мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Конференциин урда тээ бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй үмэнэ табигдаhан асуудалнуудые хаража үзэбэ.

США түрүүтэй империалистнууд «одото дайнай» ээрхэг түримхэй түсэбүүдые хараалжа, эб найрамдал, аюулгүй байдалда ехэ уршаг тойбо татажа байна гэжэ заседанида хабаадагшад тэмдэглээ. Иимэ байдалда энэ зуун жэлэй эсэс болотор ядерна буу зэбсэгүүдые шата шатаарнь усадхаха, буу зэбсэгүүдые дэлхэйн дайдада гаргалгые зайсуулан сараха, буу зэбсэгүүдые бүгэдэ ниитэрээ бүрин хүсэдөөр хорихо тухай бүтэмжэтэй hайн совет үүсхэлнүүдые дэлхэйн түрүү үзэлтэн бүхы хүнүүд hайшаан дэмжэнэ.

Бэеэ даахан байдалтан залуу гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ империалис хүсэнүүдэй хамааралсалга эрид шууд буруушаагдана. Тэдэнэр бүлэглэлнүүдтэ хабаададаггүй хүдэлөөнэй эб эе таhалхые, оролдоно, хүршэ гүрэнүүдтээ ЮАР болон Израилиин ээрхэг түримхойгоор добтолжо байhые дэмжэнэ бшуу.

ТПК-гай ЦК-гай Генеральна секретарь, КНДР-эй Президент Ким Ир Сен заседани дээрэ түгэсхэлэй үгэ хэлэбэ.

ИСПАН ХЭЛЭН ДЭЭРЭ ХЭБЛЭГДЭБЭ

...ба. Советскэ Союзай Коммунис партиин XXVII съездэ КПСС-эй Центральна Комитедэй Политическэ элидхэл, М. С. Горбачевой 1986 оной январиин 15-да хэhэн Мэдүүлгэ энэ номдо оруулагдаа. Ядерна буу зэбсэгүүдые хаа хаанагүй бүрин хүсэдөөр усадхалгын программа Мэдүүлгэ соо найруулагдаа hэн. Совет хүтэлбэрилэгшын хэлэhэн бусад үгэнүүд тус суглуулбари соо бии.

ТУРШАЛГА ХЭНЭ

Барханай дунда hургуулиин hурагшадай ажалай болон амаралтын «Эдир наhан» гэжэ лагериин дэргэдэ овощ ургуулагшадай 3 звено эмхидхэгдэбэ. 4-дэхи, 5-дахи, 6-дахи классуудай hурагшадhаа бүридэhэн эдэ звенонууд Ленинэй нэрэмжэтэ колхозтой хэлсээ баталанхай. hурагшадые эдеэ хоолсор, ажалай зэр зэмсэгүүдээр болон ургамалнуудай үрэhөөр колхозой хангахада, огород соо овощ, жэмэсүүдые ургуулаад, ажахыдаа hурагшад тушааха ёhотой.

Түрүүшын ээлжээндэ хүдэлжэ байhан 1-дэхи звеногой 25 hурагшые биологиин багша Д. Н. Раднаев, хүмүүжүүлэгшэ К. М. Мангутова гэгшэд хүтэлбэрилнэ. hурагшадта даалгагдаhан 2,5 гектар газарай 0,5 гектартань үрэ жэмэстэ ургамалнуудай сэад оршодог, бусад талмай дээрэ овощ тариггдаа. Эндэ хүдэлhэн hурагшад имагтал овощ харууhална бэшэ, мүн туршалгын хүдэлмэри бэелүүлнэ. Жэшээлхэдэ, «Капустын ургасада азотно үтэгжүүлгын нүлөөн» гэhэн асуудалаар эдэнэр туршалганuудые эхилэнхэй. Тэрэшэлэн гоё hайхан сэсэгүүдые ургуулна.

Хэлсээнэй ёhоор, hурагшад энэ хүдэлмэриеэ урагшатайгаар бэелүүлбэлнь, эрхим 30 хүбүүд, басагадта оронойнгоо городуудаар аяншалха хүнгэлэгдэhэн путевконууд үгтэхэ юм.

Т. ЮМСУНОВА.

Номой шэнжэлэл ба шүүмжэлэл

КОММУНИСТЫН ОБРАЗ— БУРЯАД ЛИТЕРАТУРАДА

АРАД ЗОНОЙ ажабайдалай hалбаран хүгжэлгэдэ түрүү үзэл бодолтой, үргэн дэлисэтэй, холо харасатай коммунистнуудай үүргэ айхабтар ехэ удха шанартай. Илангаяа мүнөө үедэ бүхы совет хүнүүдэй түрэл партиингаа XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаад, тэрэнэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлхэ талаар бүхы партийна болон ажалша коллективүүдэй эдэбхиие дээшэлүүлхэ гэжэ эрмэлзэжэ байхада, коммунист бүхэнэй уялга ба үүргэ, хэжэ ябаhан ажал хэрэгэйнь удха шанар улам дээшэлнэ гэшэ.

Тиимэhээ манай уран зохёолшод гансашье мүнөө үедэ бэшэ, харин бүри урданhаа, буряад литературынгаа хүгжэлтын түрүүшын шатаhаа эхилжэ, зохёолнууд соогоо коммунистын образ уран шадабаритайгаар, үнэншэмэ зүбөөр харуулха гэжэ оролдожо ябаhаар. Жэшээлхэдэ, үшөө 1925 ондо Мүнхэ Сарьдаг (Б. Найдаков) «Хандажаб Намсарайн» гэhэн зохёол соогоо партиин гэшүүндэ кандидат Хандажабай образ зураглан, харуулха hэдэлгэ хэhэн байна. Энэнь хадаа тэрэ үе сагай литературада hая зураглагдажа эхилhэн коммунистнуудай образуудай түрүүшынь нэгэн болоно гэхэдэ, буруу болохогүй. Тэрэ Хандажабай образhоо уламжалан, саашань үргэлжэлүүлхэ болоо hаа, тон түрүүн Ц. Доной 1930 ондо бэшэhэн «Шуhата хюдалга» гэhэн рассказ соохи эрэлхэг зоригтой коммунист Бэлигтын образ, мүн баhа тэрэнэй 1931 ондо бэшэhэн «Хэрэг бүтэбэ» гэhэн рассказай гол герой болохо Дамбын образ hанагдана гэшэ.

Тэрэ холын 20—30-аад онуудhаа хойшо мүнөө хүрэтэр, жараад гаран жэлнүүдэй хугасаа соо, буряад литературымнай гол шухала герой хадаа коммунист байhан лэ зандаа, саашадаашье байха гэшэ. Юуб гэхэдэ, коммунист хадаа юрын жиирэй хүнhөө онсо илгаатай, марксизм-ленинизмын түрүү үзэл сурталтай, шанар шэнжэрээ, абари зангаараа арюун сэбэр, ажабайдалай hайн, муу талануудые үнэн зүбөөр шэнжэлэн ойлгодог, тиимэhээ тэрэнэй хүгжэлтэдэ hайн hайханаар нүлөөлдэг, хубисхалай түрүү зэргэдэ яабадаг тула хүн зоной ухаан бодолойнь, гүнзэгы мэдэрэлэйнь, ажабайдалайнь шэнэлэгдэн hайжаруулагдаха хэрэгтэ эхи, эмхи үүсхэн татадаг, үе сагайнгаа эрилтэнүүдые, мүн үндэр дээдэ харюусалгаа гүнзэгыгөөр мэдэрдэг үнэн болото герой болоно бшуу. Ушар тиимэhээ коммунистнууд совет олонационально, тэрэ тоодо манай буряадшье литературын олон тоото hайн hайн зохёолнуудай гол герой боложо тодорhон, бэхижэhэн байна. Энэ хэлэлэнэйнгээ баримта болгон Ц. Доной «Брынзын санха» гэhэн повестиин гол геройнуудай нэгэн болохо түрүү, эдэбхишэ коммунист Гомбын, Х. Намсараевай «Нэгэтэ hүни» гэhэн повестиин геройнууд — коммунистнар Найрта Сэбэг хоёрой, Н. Балдановай «Олоной нэгэн» гэhэн пьесын геройнууд Андрей Кононов, Сэнгэ Базаров, Дугар-Цырен Бимбаев гэгшэдэй нэрэнүүдые дурдаха хэрэгтэй. Эдэ зохёолнууд гансашье 30-аад онуудта бэшэ, харин мүнөөшье хүн зоной хүмүүжэлгэдэ ехэ удха шанартай буряад литературымнай элитэ зохёолнууд гэшэ. Мүн тиихэдэ, тэрэ холын 30-аад онуудта, Буряадаймнай ахамад уран зохёолшо Х. Намсараев «Большовистскэ партиин хүсэндэ» гэhэн шүлэг соогоо коммунистнуудай хаба шадалаар, дорюун зангаарнь, бүхы коммунис партяараа омогорхон иигэжэ бэшэhэн байдаг:

Халуун хаба шадалтаи,
Хатуу дорюун абаритай,
Эбтэ нэгэ hаналтаи,
Икаг бэхи холбоотой
Коммунис партиин эршэдэ
Капитализм хамхаран
эбдэрнэ.

Х. Намсараевай гынь тэрэ холын сагта бэшэ, харин мүнөө бэшэгдэhэн удха түгэлдэр, ухаан сэдьхэлээ сагааруулхэ ябаhан зандаа гэшэ.

Имажэхүү зохёолнууд 40—50—60-аад онуудта буряад литературадамнай олоор бэшэгдэhэн байха юм. Тэдэ зохёолнуудай соо харуулагдаhан коммунистнуудай образууд дээрэ дэлгэрэнгүйгөөр тогтонгүйгөөр, мүнөө үеын зохёолнуудые хараха болоо hаа, Сэрэмпэл Ранжуров, Павел Балтахинов, Василий Серов, Иван Бабушкин, Нима Бороев, Анатолий Петров, Сэрэмпэл Сэдуев, Фёдор Ковалев, Сэрэмпэл Харанутов, Найдан Максаров, Зоригто Эрдынеев, Бато Найданов, Сокто Бадмаев, Виктор Цыренов, Ардан Зодбоев, Базар Раднаев, Дагба Жалсанов гэхэ мэтэ болоно.

Эдэ коммунистнуудай образуудhаа уламжалан саашань харахада, 70—80-аад онуудта, илангаяа hүүлшын арбаад жэлэй хугасаа соо, яhала олон коммунистнуудай образууд буряад литературадамнай мүндэлжэ, уран гоёор, хүсэд дүүрэнээр зураглагдан харуулагдаhан байна. 1974 онhоо 1986 он хүрэтэр хэдэн зохёолнууд хэблэгдэн гараа гээшэб гэжэ харахада, ганса буряад хэлэн дээрэ гараhан томо романууд арбаад гаран ном болоно. Тэдэ хадаа Б. Мунгоновой хоёр номhоо бүридэhэн «Баян зүрхэн», Ц. Галсановай «Хүн шубуун», Ш-С. Бадлуевай «Түхэрэзн жэл», Д-Р. Батожабайн «Уулын бүргэдүүд», Ц-Ж. Жимбиевэй «Урасхал», Д. Эрдынеевэй «Ехэ уг», А. Ангархаевай «Мүнхэ ногоон хасуури», Б. Ябжановай «Зоной хэшэг» гэhэн романай нэгэдэхи номынь, Ц-Д. Хамаевай «Хэнзэ ногоон» гэhэн зохёолнууд болоно. Эдээнhээ гадуур С. Цырендоржиев, Ц. Галанов, Г. Дашабылов, Ц. Цырендоржиев болон бусадай уран гуурhаар бэшэгдэhэн олон тоото рассказууд, повестьнууд бии байна. Энэ хэлэгдэhэн баримтанууд дээрэ үндэhэлжэ, мүнөө үе сагай буряад литература хэзээ хэзээнhээ үлүү эршэтэйгээр хүгжэжэ, манай зохёолшод түрэл партиингаа XXVII съездые нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Тиимэhээ мүнөө үеын литературын зохёолнууд соо зураглагдаhан коммунистнууд хододоо үргэн дэлисэтэй, үндэр дээдэ эрмэлзэлтэй, арад зонойнгоо ажабайдалай түлөө, хүн зоной хүсэд дүүрэн жаргал эдлэхын түлөө ами наhаяа хайрлангүй оролсожо, үе сагайнгаа үсэд хатуу эрилтэнүүдые үнэн зүрхэнhөө гүнзэгыгөөр мэдэржэ, хатуу харюусалгаяа гүн ухаанhаа ойлгожо ябаhаар харуулагдана гэжэ онсолон тэмдэглэмээр.

Жэшээлхэдэ, Барадий Мунгоновой «Баян зүрхэн» гэhэн романай гол герой — коммунист Дамба Дамчеев — хүл дээрээ бордойжо, хүн болохоhоо хойшо улад зоной түлөө, нютагайхидайнгаа түлөө, Юроо нютагайнгаа колхозой юрын ажахынуудhаа уридлан гаража, миллионернүүдэй зэргэдэ ороhой, нютагаймни зон болбосон hайн байдалтай болоhой гэжэ үдэр hүнигүй, үргэhэ нойргүй, өөрыгөө хайрлан гамнангүи ажаллана гэшэ.

Мүн баhа Цэрэн Галановай «Хүн шубуун» гэhэн романай геройнууд — коммунистнар Вандан Тумуров, Степан ба Гавриил Носыревууд, Василий Яковлев, Кузьма Базаров-Плешков, Надежда Арсаланова гэгшэд арад зонойнгоо эрхэ сүлөөгэй түлөө ами наhаяа хайрлангүй тэмсэжэ, шэнэ байдал, эрхэ сүлөө арад зондо олголсоно.

Эдэ коммунистнуудтал адли Шираб-Сэнгэ Бадлуевай геройнууд — Залаата нютагай «Шэнэ толон» колхозой түрүүлэгшэ Базар Раднаев, парторг Дагба Жалсанов гэгшэд эсэхэ сусахые мэдэнгүй ябажа, ажахын оросо онhо оншыень оложо, хойнотожо гээгдэhэн колхозоо түрүү зэргэдэ гаргана. Базар Раднаев өөрынгөө үзэл бодолоор, абари зангаараа, бэлэдхэл мэргэжэлээрээ, ажалша энэрхыгээрээ — мүнөө үеын хүн. Тиимэhээ тэрэ аймагай гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ байhанаа hайн дураараа ядаржа байhан ажахын түрүүлэгшэ боложо, hанаамгай hубэлгэн, хододоо хожомойнгоо хэрэг хаража ябадаг, хожом эдихэ хилээмэеэ эртээнhээ бэдэржэ hураhан, холо харасатай тула Наhатын аймагай эгээл эрхим түрүүлэгшэ, суутай солотой хүн боложо шадана гэшэ.

Базар Раднаев, Дагба Жалсанов хоёрой образоор Шираб-Сэнгэ Бадлуев мүнөө үе сагта хайшан гэжэ хүн зониие ойлгожо, хүндэлжэ ядаргадаhаб, ажахын ямар янзын техническэ, ажахын ямар арга боломжонуудые хэрэглэхэ таарахаб, [illegible] Хэрбээ Шираб-Сэнгэ Бадлуевай зохёол соогоо жэрэлэй нуудай коммунистнуудай образые зураглаа hаа, Цэдэн-Жаб Жимбиев дайнай бо дайнай hүүлэй үеын коммунистнуудай образ харуулhан байна. Тэдэнэр гэхэдэ Сэрэнцүү Баторова, Гомбо-Доржо Шагдаров гэгшэд болоно. Эдэнэй образуудые уран зохёолшо үнэн зүбөөр харуулжа, илангаяа Сэрэнцүү Батороваагай, юрын hаалишанай образ гүнзэгыгөөр зураглажа шадаhан байна.

Дайнай хатуу шэрүүн жэлнүүдэй үнгэржэ, илалтын ерэжэ байhан үедэ фронтовик, партиин үнэнэй гэшүүн Гомбо-Доржо Шагдаров колхозой түрүүлэгшээр hунгагдажа, дайнай жэлнүүдтэ хохидол гээгдэлдэ ороhон колхозойнгоо ажахые өөдэнь татахын түлөө шармайн, колхозойнгоо гол пал бари болохо мал ажалые hайжаруулхын тула бүхы хүсэ шадалаа гаргахые уряалан оролдоно. Тиихэдэ Сэрэнцүү Баторова, мүн баhа партиин гэшүүн, үни удаан мал дээрэ ажаллаhан хүн хадаа колхозой колхоз болохоhоо хойшо hайн тоодо ороогүй Таhархайн фермэдэ hаалишан болоно ошоод, энэ фермые өөдэнь татахын тула бүхы хабаараа оролдоно. Эдэ hайн hанаатай, hайхан сэдьхэлтэй коммунистнар бүхы hаналаа, хүсэ шадалаа хэжэ ябаhан хэрэгтээ, түрэл түрхэмүүдтээ, үеынгөө нүхэдтэ, хүн зондо хододоо зорюулжа ябадаг гэжэ уран зохёолшо харуулаа юм.

Мүнөө үеын буряад литературын зохёолнуудые тематическа талаhаань харахада, булта шахуу хүдөө нютагай ажабайдалда зорюулагдаhан байна. Ушар иимэhээ Доржо Эрдынеевэй «Ехэ уг» гэhэн зохёол хүдэлмэришэн ангиин, инженернүүдэй ажабайдал, hанал бодол, хүсэл эрмэлзэл тодо хурсаар харуулhанаараа онсо илгарна. Энэ роман соо булад шудхалгын цехэй партийна эхин организациин секретарь Александр Степанович Кобзев үнэншэмэ зүбөөр, мүнөө үе сагай эрилтэнүүдые хангаха гэhэн hанамжатайгаар үгтэhэн байна. Тиимэhээ коммунист Кобзев гол анхаралаа гансал түсэбөө саг сооhь дүүргэлгэ, hайн шанартай булад шудхалга гэhэн асуудалнуудта хандуулна бэшэ, харин хүнэй hэшхэл, хүдэлмэришэдэй хүн шанар хараадаа абан, ажабайдалай гол шухалань гэжэ тоолоно. Муу дотортой, муухай hанаатай, hэшхэлгүй хүнүүд hайн шанартай аүйл үйлэдбэрилхэгүй, hайхан хэрэг үүсхэхэгүй гэжэ Кобзев шэнги коммунистнууд hайнаар лэ ойлгодог байха юм. Тэдэнэй зүб hаналаар хүн бүхэн ажал хүдэлмэриеэ хэхэдээ алба хэнэ бэшэ харин хубиингаа хэрэг бүтээнэ гэшэ.

Иимэрхүү hанал бодолтой, хэжэ ябаhан ажалаа үргэхэ, дээшэлүүлхэ гэhэн зорилготой геройнууд мүн баhа Балдан Ябжановай «Зоной хэшэг» гэhэн роман соо харуулагдаhан байна. Тоорын колхозой түрүүлэгшэ Ардан Иринчинович Сыренов хүдөө ажахын мэргэжэлгүйшье hаа, таряашад, малшадтаа, мэргэжэлтэдтээ этигэдэг, тэдэнэйнгээ эдэбхи үүсхэлые, бэлиг шадабариие зүбөөр эмхидхэжэ шададаг байhан тула ажахыгаа үргэжэ, колхознигуудай эгээл хүндэтэй, эгээл найдалтай хүниинь болоhон байна. Ардан Сыренов сагайнгаа эрилтэнүүдые зүбөөр ойлгодог, хүн зондоо түшэдэг, түрүү hанаатай, ниитэ зонойнгоо хэрэгэй түлөө үсэдөөр оролдожо ябадаг коммунист гэшэ.

Ардан Сыреновтэл адли үе сагайнгаа эрилтэнүүдые үнэн зүбөөр колхозой парторг Аюша Жигжитович ойлгожо, колхозойнгоо үйлэдбэриин технологиие дээшэлүүлээгүй hаа, хүн зонойнгоо ажаhуудалай соёлые hайжаруулаагүй hаа, амжалта түйлахагүйбди гэжэ зүбөөр бодоно гэшэ. Тэрэ хадаа ухаатай сэсэн, зориhоноо хүсоогүйдөө, зууhанаа абаагүйдөө hалаха hандахагүй, даамгай бодолтой, үсэд нэтэрүү хүн. Иимэл хүнүүдэй ажал хэрэгыньшье бүтээсэтэй байдаг гэжэ уран зохёолшо уншагшадта ойлгуулна гэшэ.

1983 ондо Цырен-Дондок Хамаевай «Хэнзэ ногоон» гэhэн поноролхоо роман гараба. Энэ романай гол герой коммунист Гонгор Мэргэнов шударгы, урагшаа hанаатай хүн, дайнаа бусажа ерээд, түрэл колхозойнгоо парторгоор, hүүлдэнь түрүүлэгшээр эдэбхитэйгээр, амжалтатайгаар ажаллажа, дайнай үедэ hандарhан ажахыгаа hэргээнэ. Гонгор Мэргэнов бага наhанhаа абари зангаараа онцоохон, түбhэн юумэндэ hонорхуйгүй, хүндэ hанаагаа зобоохо, зэрлэн hаа hайниие хүргэхэ гэжэ оролдожо ябадаг хүн hэн тула зондоо хүндэтэй, холо харасатай коммунист гэшэ.

Гонгор Мэргэновэй энэ хүшэр хүндэ ажалдань олон жэлдэ түрүүлэгшэ ябаhан, ехэ дүй дүршэлтэй болоhон, hайн hанаатай, hайхан сэдьхэлтэй Гэлэг Гармаевич ехэтэ туhална. Гэлэг Гармаевич юрэ бусын зоригтой, паhапан зууhанаа табидаггүй, хүн зонойнгоо түлөө голоо табижа ябадаг, хэзээ мүнхэдэ урагшаа тэгүүлhэн, хүсэлэнгөө бэелүүлдэг коммунист байhан тула Гонгор Мэргэновэй дурые багаhаань хойшо татадаг байгаа. Түрэл колхозойнгоо колхоз болоhоор унтаха нойргүи, эсэхые мэдэнгүй хүдэлжэ, нэгэ мэдэхэдээ үбгэршэнхэй, 20-ёод онуудаар партизан ябалгань ульгэр домог болоhондол үзэгдэжэ, түрүүлэгшынгээ тушаал өөртөө адли эрид сэхэ, бэрхэшээлhээ айдаггүй, хэды аюултайшье hаань, тэмсэжэл ородог Гонгор Мэргэновтэ Гэлэг Гармаевич сэдьхэл дүүрэн тушаагаа hэн. Уран зохёолшо Гэлэг Гармаевич, Гонгор Мэргэнов мэтын коммунистнуудай образ уран шадабаритайгаар, сэдьхэлэй дулаан ульhатайгаар зураглан харуулhан байна.

hүүлэй үедэ гараhан повестьнуудые абажа харахада мүн баhа hонирхолтой, уран шадабаритайгаар зураглагдаhан коммунистнуудай образууд бии болгогдоhон байна. Тиимэ образуудай нэгэн гэбэл С. Цырендоржиевай «Ондоо бодол байхагүй» гэhэн повестиин гол герой Жамсаран Галданович Норбоев болоно.

Жамсаран Галданович Норбоев — хорёод оной коммунист, Зазын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эхин hуури табижа, мүнөө хүрэтэр түрүүлэгшэ ябаhан, нютаг нугадаа эгээл хүндэтэй хүн гэшэ. Тэрэ үшөө 1936 ондо Кремлиин ордон соо М. И. Калининай гарhаа Ажалай Улаан Тугай орден абажа, коммунис партиингаа, гүрэн түрынгөө дээдын хайрада хүртэхэ золтой хүн байгаа. Тиихэдэ М. И. Калинин Жамсаран Галдановичта орден барюулхадаа: «Жамсаран Галданович, та задарюун сэбэр бэестэй буряад байнат. Тиимэлээ сэдьхэл бодолтнайшье сэбэр ха юм. Иимэ хүнүүд шэнэ байдал шэн зоригтойгоор байгуулна, иимэл хүнүүд манай Ленинскэ партиин омогорхол, найдал. Ажалдатнай, гэр бүлэдэтнай амжалта, жаргал хүсэнэб. Ленинэй хэрэгэй түлөө сэхэ ябахыетнай юрөөнэб», — гэжэ амаршалан хэлээ бэлэй. Тэрэ гэhэнhээ хойшо бүхы наhан соогоо Жамсаран Галданович түрэл партидаа, М. И. Калининай үреэл үгэдэ үнэн сэхэ партиин гэшүүнэй нэрые бузарлангүй, партийна билетдэ нюдэнэй сэсэгы мэтээр зүрхэн дороо хадагалжа, сахижа ябахаhаа гадна бүхы хүсэ шадалаа колхозойнгоо баяжахаа, хүн зонойнгоо hайн hайхан байдалтай байхын түлөө зорюулжа, ами бэеэ хайрлангүй оролдоо. Коммунистын hайн hайхан сэдьхэл, арюун сэбэр hэшхэл гээшые тэрэ ганса өөрынгөө үхибүүдтэ бэшэ, мүн баhа нютагайнгаа зондо дамжуулан үгэжэ шадаа. Жамсаран Галданович дээдын зургаанда абтаhан шиидхэбэриие бэелүүлхэ, хүн зониие хүмүүжүүлхэ гэшэ партиин гэшүүн бүхэнэй, хүтэлбэрилэгшэ бүхэнэй хүсэндэнь хүргэхэ уялга гэшэ гэжэ hайн ойлгожо ябаа. Тиимэhээ тэрээндэ энээнhээ ондоо бодол байгаагүй. «Иимэл хүнүүд дэлхэйн байдал хубилгажа, намшуу юрын зониие дахуулжа, хүн болгожо зүб харгы заана ха юм. Эдэнэй хэрэг мүнхэ, мартагдахагүй», — гэжэ колхозой юрын адуушан Ута Гомбо ехэ зүб сэдьхээ hэн. Үнэхөөрөөшье, Жамсаран Галданович шэнги сэбэр hайхан hэшхэлтэй коммунистнуудай хэрэг хэзээ мүнхэ мартагдахагүй.

Иимэ Жамсаран Галданович шэнги коммунистнуудай образууд бэшэшье повестьнууд соо зураглагдаhан байна. Жэшээлхэдэ, Ц. Галановай «Шэнэ тарян» гэhэн повестиин герой Базар Жамсаранович Жамсаранов баhал сэбэр hэшхэлтэй коммунист ябаhаар харуулагдана.

Эндэ дурсагдаhан жэшээнүүд буряад уран зохёолшодоймнай коммунистнуудай образуудта хододоо хандажа байдагые гэршэлээд, коммунистнуудай образуудай уран шадабаритайгаар зураглагдажа байhаниие, мүнөө үедэ урдынхида орходоо шэнэ янзаар, шэнэ үеын коммунистнуудай уран зохёолдо, ажабайдалда батадхагдажа байhаниие харуулна гэшэ.

С. БАЛДАНОВ,
хэлэ, бэшэгэй эрдэмэй кандидат.

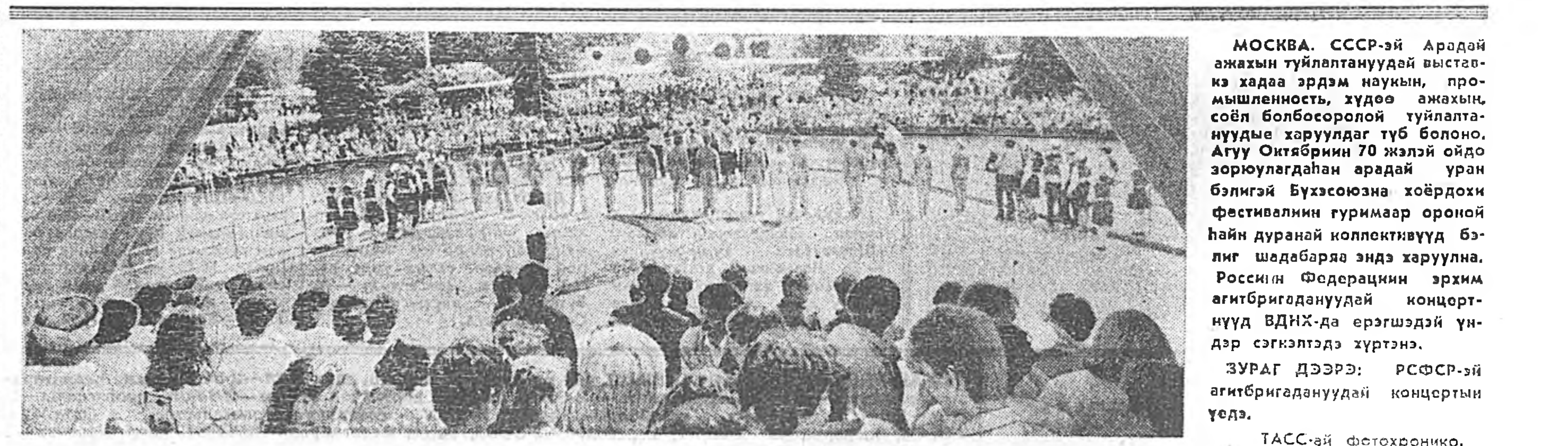

МОСКВА. СССР-эй Арадай ажахын туйлалтануудай выставкэ хадаа эрдэм наукын, промышленность, хүдөө ажахын, соёл болбосоролой туйлалтануудые харуулдаг түб болоно. Агуу Октябриин 70 жэлэй ойдо зорюулагдаhан арадай уран бэлигэй Бүхэсоюзна хоёрдохи фестивалиин гуримаар ороной hайн дуранай коллективүүд бэлиг шадабаряа эндэ харуулна. Россиин Федерациин эрхим агитбригадануудай концертнууд ВДНХ-да ерэгшэдэй үндэр сэгнэлтэдэ хүртэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: РСФСР-эй агитбригадануудай концертын үедэ.

ТАСС-ай фотохронико.

«СУРХАРБААН-86»

ЗУГАА НААДААР БИЛТАРҺАН ЗУНАЙ Н

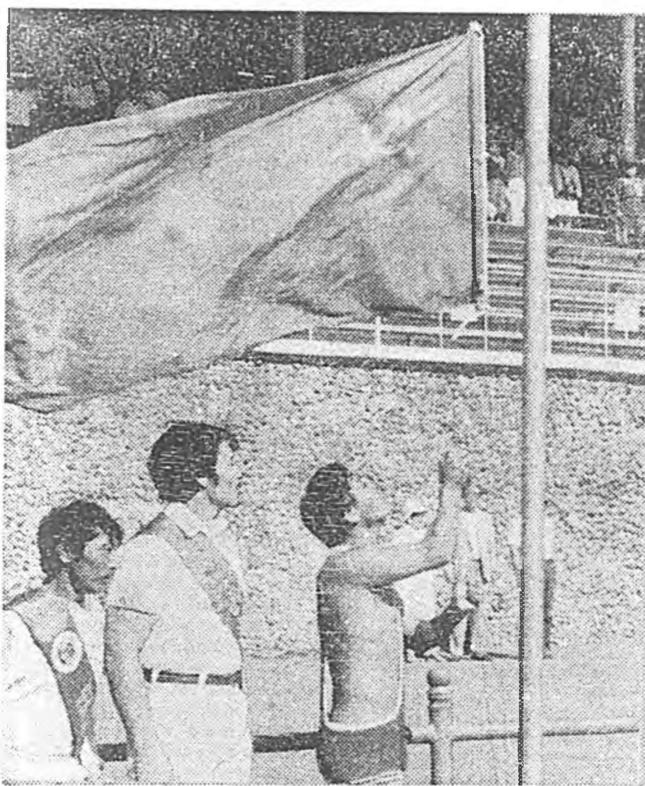

СУРХАРБААН хадаа буряад арадай хэр угай заншалта һайндэр мүн. Энэ жэлдэ зунай найр наадан Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 63 жэлэй ойдо зорюулагдаһан байгаа.

Республикымнай ажалшадай заншалта зунай һайндэр — сурхарбаан үнгэрэгшэ амаралтын үдэр ипподром дээрэ болобо. Буряад ороной бүхы районуудаар тэрээндэ эртээнһээ тон эдэбхитэй бэлэдхэл хэгдэһэн. Тиигэншьегүй яаха һэм даа. Сурхарбаанай түгэсхэлэй мүрысөөндэ хабаадахые хэн хүсэхэгүй гээшэб! Физкультура болон спортын республиканска комитедтэ ороһон эб дээрэхи баримта мэдээнүүдэй ёһоор, нютаг нютагуудта болоһон мүрысөөнүүд 100 мянга гаран хүн хабаадаһан байха юм. Энэньшье гайхалтай бэшэ. Ушарынь гэбэл, республикын хүдөөгэй спортын нэгэдэхи наадануудые эда тээхэнэнь үнгэргэгдэжэ, Буряад ороной хүдөө нютагуудта физкультура болон спортые бүри эдэбхитэйгээр хүгжөөхэ арга олгобо. Загарайн, Зэдын, Баргажанай, Ивалгын, Захааминай, Түнхэнэй, Хэжэнгын болон бусад районуудта сурхарбаан эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ, олохон калай түрүүшүүл спортдошье алгарбад. Гол шухалань юуб гэбэл, эдэ мүрысөөнүүд РСФСР-эй ба СССР-эй арадуудай зунай IX Спартакиадын түгэсхэлэй наадануудай эда тээхэнэ боложо, физкультура болон спортын хүдэлөөе улам хүгжөөгөө гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй.

Энэ үдэр наратай сэлмэг, дулаахан байгаа. Эртэ үглөөнһөө хойшо хүнгэн машинанууд, автобусууд Дээдэ-Онгосой өөдэ шуумайлдажа, хүн зон олоороо эндэ суглараһан байха юм.

Республиканска ипподром һайндэрэйхеэр шэмэглэгдэнхэй. Түбэй трибунын сэхэ урдань гоё һайхан ехэ панно харагдана. Тэрээн дээрэ «Сурхарбаан-86» гэжэ аржыса бэшээтэй. Трибунануудай ара талаарха һолонгын үнгэ буляалдаһан спортын тугууд һэбшээ һалхинда далбан намилзахада, оршон байдалые бүри ур жабхалантай болгоно, сугларагшадай нюур шарайе баяраар халяана.

Үглөөнэй 10 час. Улаан-Үдэ хотын, республикын хүдөө нютагуудай физкультурнигуудай парадаар Сурхарбаанай түгэсхэлэй наадан нээгдэбэ. Манай [illegible]дар суута спортсменүүдэй, спортын ветерануудай хойноһоо «Спартак», «Труд», «Буревестник», «Локомотив», «Урожай», «Трудовые резервы», «Динамо» бүлгэмүүдэй, «Забайкалец» гэжэ спортклубэй, мүн ДОСААФ-ай Буряадай областной комитедэй эрхим бэрхэ спортсменүүд трибунануудай урдуур жэгдэ алхасаар үнгэрнэ. Тэдэнэй дала үрэ дээгүүр хэдэрүүлэгдэһэн чемпионой лентэнүүдтэ спортын элдэб медальнууд, жетонууд яларна.

Парадые командалагша — физкультура болон спортын городской комитедэй түрүүлэгшэ А. С. Зангеевэй рапорт тэмсээрнь, арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ В. К. Агалов зунай найрта хабаадагшадые амаршалан, үгэ хэлэбэ:

— КПСС-эй горкомой болон арадай депутадуудай Улаан-Үдын городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй даалгабаряар эндэ сугларагшадые Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 63 жэлэй ойгоор халуунаар амаршалнаб.

Манай республикын, тэрэ тоодо Улаан-Үдэ хотын ажалшад ехэ бэлэгүүдтэйгээр энэ һайндэрөө угтаба гэжэ үгэ хэлэгшэ тэмдэглээ. Промышленна предприятинуудай хүдэлмэришэд хахад жэлэйнгээ даабариие амжалтатайгаар дүүргэжэ байна. Барилгашад барилга-хабсаралгын хүдэлмэриие 13 процентээр дээшэлүүлээ. Хүдөөгэй ажалшад түсэбтэ арбан хоёрдохи табан жэлэй түрүүшын жэлэй хабарай тарилгые дүүргээд, мүнөө ниитын адууһа малда элбэг хүрэхэ үбһэ тэжээл бэлэдхэжэ захалба.

Мүнөө Буряад орондо зуу мянга гаран хүн физкультура ба спорт эрхилнэ. Июлиин эхеэр Москвада үнгэргэгдэхээ байһан һайн хүсэл эрмэлзэлэй наадануудта хаа хаанагүй үргэн ехэ бэлэдхэл хэгдэжэ байна. Манайшье республикаһаа олондо мэдээжэ болоһон барилдаашад, һур харбагшад, хүнгэн атледүүд энэ жэлэй ехэ мүрысөөндэ хабаадаха зорилготойгоор һорилго бэлэдхэл хэнэ. Зургаан социалис ороной 150 гаран барилдаашадай хабзадаһан, КПСС-эй ЦК-гай «Сельская жизнь» газетын шанда хүртэхын түлөө уласхоорондын мүрысөөн арадуудай хани барисаанай улам бэхижэжэ байһые элирхэйлэн харуулһан ехэ наадан боложо дүүрэбэ.

Эндэ сугларагшадта, таанадаар дамжуулан, республикынгаа бүхы ажалшадта саашадаа бүри ехэ амжалтатай, элүүр энхэ, зол жаргалтай ябахыетнай хүсэнэб. Энэ жэлэй Сурхарбаан нээгдэһэндэ соносхоноб.

Нёдондо жэлэй Сурхарбаанай абсолютна чемпионууд — спортын мастернууд Баяр Цыренгармаев, Анатолий Гармаев, Валерий Харитонов гэгшэд мүрысөөнэй туг үргэбэ.

Удаань Сурхарбаанай спортын программада ородог бүхэ барилдаагаар, гиир үргэлгөөр, һур харбалгаар, мори урилдаагаар, хүнгэн атлетикээр түгэсхэлэй наадануud үнгэргэгдөө.

БҮХЭ БАРИЛДААН хадаа Сурхарбаанай гол зүйл болоно. Байгша ондо хэзээ хэзээнэйхиһээ гаһар хүсэтэй, гоё һайхан арга дүрэтэй, шандааһа шангатай барилдаашад республикынгаа бүхы шахуу районуудһаа эндэ сугларжа, хаба шадалаа туршаһан байха юм. Тодорхойлбол, хото, хүдөөгэй 70 гаран барилдаашад чемпионой нэрэ солодо хүртэхын түлөө мүрысэбэ. Тэдэнэр табан шэгнүүртэ тулалдаһан байгаа.

Эгээл хүнгэн шэгнүүртэ 15 хүн сугларба. Тэдэнэй гурбаниинь спортын мастернууд һэн. Гэбэшье тээсгэн Петропавловка тосхондо болоһон хүдөөгэй спортын нэгэдэхи наадануудта шалгараһан Загарайн районой түлөөлэгшэ Александр Доржиев гартаа шэртэһэтэй, хүлдөө гохо дэгээтэй байһанаа харуулаа. Тэрэ бүхы уулзалгануудтаа илажа, түрүү һуури эзэлбэ. Улаан-Үдын гарнизонһоо Жигжит Лубсанов, Баргажанһаа Александр Бадмаев гэгшэд шангай һууринуудта гараһан байха юм.

64 килограмм. Буряадай багшанарай институт дүүргээд, Загарайн райондо хүдэлжэ байһан спортын мастерта кандидат Гуро Цэдашиев энэ шэгнүүртэ шалгаржа, Сурхарбаанай чемпион болобо. Буряадай хүдөө ажахын институт дүүргэжэ байһан Нимажаб Дашиев хүдэр шамбай, багжагар бэетэй спортсмен юм. Тэрэ олохон хүниие тогтоон торгонгүй диилэжэ, хоёрдохи һуури эзэлээ. Республикын хүдөөгэй спортын нэгэдэхи наадануудай чемпион, спортын мастер Гэрэл Цындымеев (Захааминай район) бронзо медаляар шагнагдаба.

«Динамо» бүлгэмэй түлөөлэгшэ, спортын мастерта кандидат Юрий Майдарханов түгэсхэлэй мүрысөөндэ Матвей Илюхинов (Труд), Сергей Сакияев (Зэдэ), Владимир Доржиев (Ивалга) гэгшэдые шүүжэ, 72 килограммай шэгнүүртэн сооһоо илажа гараба. В. Доржиев — хоёрдохи, М. Илюхинов гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна.

82 килограмм. Адлирхуу мэргэжэл шадабаритай, арга дүрэтэй барилдаашад эндэ сугларба. Тиигээшье һаань. «Урожай» бүлгэмэй областной соведэй тренер, спортын мастерта кандидат Алексей Мархаев бүхы уулзалгануудтаа илажа гараһан байха юм. В. Баймеев (Улаан-Үдын гарнизон), Г. Галсанов (Ивалга) шангай һууринуудые эзэлээ.

Хүндэ шэгнүүртэ спортын мастернууд Ю. Гармаев («Урожай»), А. Милгадаев (Загарай), С. Пашинский («Урожай»), И. Гармаев (Улаан-Үдын гарнизон) гэгшэдэй хоорондо илангаяа һонирхолтой, шанга тэмсэл болобо. Түгэсхэлэй уулзалгада С. Пашинскиие диилэжэ, И. Гармаев Сурхарбаанай чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Абсолютна чемпиониие элирүүлхын тула шэгнүүр бүхэндэ илажа гараһан А. Доржиев, Г. Цэдашиев, Ю. Майдарханов, А. Мархаев, И. Гармаев, мүн нёдондо жэлэй сурхарбаанай абсолютна чемпион Б. Цыренгармаев гэгшэд хабаяа туршаһан байна. Удаа дараалан илалтануудые түйлаһан Баяр Цыренгармаев, Илья Гармаев гэгшэд түгэсхэлэй уулзалгада тулалдахадаа, гоё һайхан арга дүрэтэй байһанаа харуулжа, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаба. Тулалдаанай сагай тэнхилжэ байха үедэ 130 шахуу килограмм шэгнүүртэй, гаһар хүсэтэй барилдаашан Илья Гармаев нүгөөдэеэ хам барижа абахадаа диилэжэ, бүхэ барилдаагаар Сурхарбаанай абсолютна чемпион болоо. Илья урда тээнь гурба дахин иимэ үндэр нэрэ зэргэдэ хүртэһэн юм. Буряад ороной алдарта спортсмен уласхоорондын хэдэн ехэ ехэ мүрысөөнүүдтэ илажа гараһан, СССР-эй Зэбсэгтэ Хүсэнүүдэй. Монголой Арадай Республикын чемпион болоһон алдартай.

40-һөө дээшэ наһанай ветерануудай дунда бүхэ барилдаагаар үнгэргэгдэһэн мүрысөөн сугларагшадые ехэтэ һонирхуулба. Захааминай районой РСУ-гай начальник Борис Цыбиков, Зэдын районой «Мир» колхозой механизатор Дамдин-Доржо Дэрмаев, Захааминай районой Хамниин совхозой ахалагша хонишон Владимир Будаев, Зүүн Сибириин соёлой институдай захиргаанай-ажахын талаар проректор, дүрэ буляалдалгын барилдаагаар спортын мастер Савелий Осокин хабаяа туршаһан байгаа. Түгэсхэлэй уулзалгада С. Осокиниие бүдэрүүлжэ, Хамниин совхозой ахалагша хонишон Владимир Эрдынеевич Будаев энэ жэлэй Сурхарбаанай чемпион болоо.

— Хори гаран жэлдэ хонишоноор хүдэлнэб. Мүнөө 600 гаран түлгэ хонидые харууһалжа байнабди. Хорёод жэлдэ бүхэ барилдаагаар районойнгоо чемпион болоһон хүм. Найман үхибүүтэйб. Жаргалма басагамни Сэлэнгын медучилищи дүүргээд, городто хүдэлдэг. Зургааниинь һургуулида һурана. Нэгэмнай бүришье бага..,— гэжэ Владимир Эрдынеевич хөөрөө һэн.

Спортын бүлгэмүүд сооһоо «Урожай» бүлгэмэй барилдаашад командаараа эрхимлээ. Улаан-Үдын гарнизоной түлөөлэгшэд — хоёрдохи, «Труд» бүлгэмэй суглуулагдамал команда гурбадахи һууринуудые эзэлһэн байна. Хүдөөгэй районуудай дундаһаа Ивалгын районой спортсменүүд сурхарбаанай чемпионууд боложо, физкультура ба спортын республиканска комитедэй I шатын дипломоор, кубогаар шагнагдаа. Шангай һуурида гарахын түлөө Загарайн, Захааминай, Түнхэнэй районуудай барилдаашадай дунда шанга тэмсэл болобо.

ГИИР ҮРГЭГШЭДЭЙ мүрысэхые харахадаа, хүнэй хаба шадалай, арга боломжын ямар ехэ байһанда гайхан тагнанаш.

Эндэ шэгнүүр бүхэндэ хүлеэгдээгүй ушар болоогүй гэжэ абаһаар лэ тэмдэглэлтэй. Урда урдын жэлнүүдэй Сурхарбаануудта илажа гарадаг байһан хүнүүд энэ удаадашье шалгарба. Тусхайлбал, Ивалгын совхоз-техникумэй багша, РСФСР-эй национальна зүйлнүүдээр спортын мастер Михаил Овчинников хоёр пүүдэй хоёр гиирые 20 дахин түлхин үргэжэ, сугларагшадай зүгһөө альга ташалгаар угтагдаа. Һүүлээрнь баруун болон зүүн гараараа хоёр пүүдэй гиирые 23 дахин үргэхэдөө, дүн хамта 146 очко абажа, түрүү һуури эзэлбэ. Загарайн районой түлөөлэгшэ Б. Долгов, Железнодорожно районһоо С. Намсараев гэгшэд мүнгэн ба бронзо медальнуудаар шагнагдаа.

Баргажанай районой Уланай дунда һургуулиин тренер, спортын мастер Базар Цыбикжаповтай ана-мана тэмсэхэ хүн удаадахи шэгнүүртэ олдобогүй. Тэрэ хоёрдохи һуури эзэлһэн Зэдын районой түлөөлэгшэ Сергей Самбуевые 31 очкогоор ахижа гараһан байна. Петр Швыряев (Загарай) гурбадахи һуури эзэлбэ.

Республикын хүдөөгэй спортын нэгэдэхи наадануудай чемпион Сергей Леонов (Загарай) энэшье удаада һайн һорилго бэлэдхэлтэй байһанаа харуулаа. Тэрэ 280 очко абаба. Шангай һууринуудые эзэлһэн В. Кочетов (Захаамин), В. Габидуллин (Сэлэнгэ) тэрээнһээ 100 гаран очкогоор гартаһан байха юм.

Нёдондо жэл Кызыл хотодо үнгэргэгдэһэн зонын наадынай чемпион, Гусиноозерск хотын техническэ мэргэжэлэй училищиин багша, спортын мастер П. Хохлов, БАМ-ай барилгашан, спортын мастерта кандидат В. Нагорнюк удаадахи шэгнүүрнүүдтэ илаба.

Гиир үргэлгөөр Сурхарбаанай абсолютна чемпиониие элирүүлхын тула 4 хүн, тусхайлбал, С. Леонов, П. Хохлов, В. Нагорнюк болон зонын чемпион, РСФСР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөндэ хоёр дахин мүнгэн медаляар шагнагдаһан спортын мастер В. Харитонов жабдан дээрэ гарабад. Тиихэдээ хоёр пүүдэй хоёр гиирые 35 дахин түлхин үргэһэн Валерий Харитонов Сурхарбаанай абсолютна чемпионой нэрэ солодо арбадахи жэлээ удаа дараалан хүртэбэ. Энэнь манай бэлигтэ спортсменэй тогтооһон өөрсэ янзын рекорд болоно бшуу!

Гиир үргэгшэдэй дундаһаа Загарайн районой суглуулагдамал команда түрүү һуури эзэлбэ. Ивалгын, Зэдын, Захааминай, Сэлэнгын, Хойто-Байгалай районуудай гиир үргэгшэд эрхим зургаанай тоодо ороһон байна.

ҺУР ХАРБААН. Энэ үдэр номо һаадагаа үргэлһэн, торгон тэрлиг, тойробшо малгайгаа үмдэһэн буурал сагаан толгойто үбгэдэй залуушуулай дунда бии болохые харахада, урма баяр түрүүлмээр байгаа бэлэй. Юуб гэхэдэ, залуу үетэн эдэнэрһээл һургаал, заабари абажа, хэн мэдээб даа, ерээдүйдэ һур харбалгаар спортын мастернуудшье болохо аалам! Заншалта ёһоор жэл бүри үнгэргэгдэдэг Сурхарбаанда хабаадахаяа хүдөө нютагуудһаа ерэгшэд наадан дээрэ хёрхо мэргэнээ харуулжа, нютаг нугаяа омогорхуулан нэрлүүлжэ. һайндэрэй найр зугаада хабаадагшадай зүгһөө һайшаал магтаалда хүртэдэгынь мэдээжэ бээ. Энэ үдэр һур харбахаар сугларагшадай дунда илангаяа басагад һайн бэлэдхэлтэй ерэһэн байба. Мүрысөөнэй түрүүшын үдэр һорилго гараһан эдэнэр сооһоо Людмила Гармаева Наталья Максимова хоёр хэдэн часай туршада мэргэнээ туршалсажа, стадиондо сугларагшадай анхарал татаба. Хурамхаанай районһоо ерэһэн арбадахи классай һурагша Людмила Гармаева Сурхарбаанай үдэр годлинуудаа табихадаа 8, 9, 7 гэһэн тоонуудтай һурнуудые тудажа гараад, үетэн нүхэдэйнгөө дундаһаа түрүүлжэ эхилээ һэн. Зүгөөр Загарайн районой Онохойн дунда һургуулиин 7-дохи классай һурагша Наталья Максимова эрхимлэгшэһээ хэдэхэн лэ очкогоор гээгдэжэ ябаба. Һүүлшын годлинуудайнь хоёрынь 9, 10 гэһэн тоонуудтай һурнуудые тудажа, тэрэ 74 очкотойгоор эрхимлээд ябаһан Людмилаяа хүсэбэ. Чемпионоо тодоруулхын тулада, эдэ хоёрнай үшөө дүрбэн годлёор харбаха болобо. Тиихэдээ Людмила түрүүлэн 37 очкотой болоодхибо. Нүхэрэйнгөө эды олон очкотой, болоһые мэдэһэн Наталья яһала хёрхо, мэргэнээр харбабашье, эрхимлэгшэһээ нэгэл очкогоор гээгдэжэ, хоёрдохи һуури эзэлхэ баатай болобо.

— Һэбшээн оодо харбахада хэсүүл байба даа. Мэргэлһэн һур руугаа годлёо табихадамнай тэдэнэрнэй хиидэ буужа, бидэниие яһала мэгдэхээгээ, — гэжэ Захааминай районһоо ерэһэн Доржо Цыбендоржиевич Дамдинов хөөрэнэ.

Мүнөө 57-той болоһон Харацайн совхозой жолоошон нүхэр Дамдинов байгша ондо районойнгоо, мүн республикын хүдөөгэй спортын зунай нэгэдэхи наадануудай чемпион болоо һэн. Мүнөөшье тэрэ Сурхарбаан дээрэ ветерануудай дунда түрүү һуури эзэлжэ, чемпионой улаан торгон лентэ мүр дээгүүрээ нэмэрюулбэ. Республикын хэдэн удаа чемпион болоһон, һур харбалгаар СССР-эй спортын мастер Батажаб Цыренович Бальчинов (Сэлэнгын район) хоёрдохи, дайнай болон ажалай ветеран, республикын соёлой габьяата хүдэлмэрилэгшэ Жамьян Бадмаевич Бадмаев (Хориин район) гурбадахи һууринда гараа. Тэрэ хүдөөгэй спортын зунай наадануудта хоёрдохи һуури эзэлээ һэн.

40 метрэй зайда һур харбаһан эхэнэрнүүд сооһоо спортын һургуулиин тренер С. Г. Халудорова, «Урожай» бүлгэмэй түлөөлэгшэ Галина Ендонова, Захааминай районой Үлэгшэнэй дунда һургуули дүүргэһэн Туяна Цыбенова гэгшэд түрүүшын гурбан һуури эзэлбэ. Эдиршүүлэй дундаһаа Загарайн, Хурамхаанай районуудай түлөөлэгшэд Герасимов, Ясков, Будаев гурбанда хүрэжэ харбаха зон үсөөн байба.

Буряад арадай ёһо заншалта энэ мүрысөөн хэр угһаа хойшо арад зоной дунда хүндэлүүлдэг, эрхим бэрхэ мэргэндээ зорюулжа, бэй харбалгын дуу дууладаг байһан гээшэ. Харин мүнөө... мүрысөөндэ хабаадагшадые тоолохо болоо һаа, хоёр гарайнгаа хуруунууд үлүү гараха тооной байба. Жэл бүри үнгэргэгдэдэг мүрысөөнэй нэгэ гол зүйлынь болодог һур харбалгадаа залуушуулые олоор хабаадуулжа байхын тула хүдөө нютагуудта эмхидхэлэй хүдэлмэри мүнөөдэрһөө ябуулха. Һуралсал үнгэргэхэ шухала болоо гэжэ тобшолхо хэрэгтэй.

СУРХАРБААНАЙ программын һүүлшын зүйл — мори урилдаагын мүрысөөн үдэрэй тэн багһаа эхилжэ, ипподромдо сугларһан хүн бүхэнэй анхарал татаба. Трибунануудта багтажа ядатараа суглараһан ажалшадай хүлгөөн, шуугян талмай дээгүүр элеэр соностоно.

Бусадһаа түрүүлэн, КПСС-эй обкомой, Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй дурасхаалта шанда хүртэхын түлөө зэргэшээ гурбан морёор урилдаан эхилбэ. Хэдэн экипаж трибунын урдуур бии болоод, урилдаанай эхилһэн тухай хонхын жэнгирхэтэй адли хурдан түргэнөөр урагшаа тэгүүлбэл даа. Бусадһаа түрүүлэн А. Н. Мироновой жолоодоһон Трал, Гордый, Бант нэрэтэй гурбан морид урилдаанай харгыгаар хуа тооһо гээгэтүүлэн урдань гарашаба. 2400 метрэй зайда урилдаһан эдэнэр сооһоо Мухар-Шэбэрэй районой Заганай колхозой эдэ морид түрүүлжэ, дурасхаалай шанда хүртэбэ. Эдэнэр зайгаа 3 минута 59 секунда соо гаталаа юм. Эрхимлэгшэ моридһоо оройдоо хоёр секундаар хожомдоһон Тарбагатайн районой Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой морид хоёрдохи һуурида гараа.

Хоёрдохи, гурбадахи ээлжээндэ табигдаһан моридые жолоодогшод Мухар-Шэбэрэй районой «Коммунизм» колхозой, гүрэнэй моридой конюшниин Н. П. Олейников, Ю. Н. Байковский гэгшэд КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой, арадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдкомой, КПСС-эй Железнодорожно райкомой, арадай депутадуудай райгүйсэдкомой шангуудта хүртэжэ, олоной зүгһөө һайшаал, магтаалда хүртэбэ.

Эдэнэрэй удаа гүйгөөшэ, хатарша моридой хаба туршагдаба. Гүйгөөшэ моридые унаһан хүбүүд, басагад трибунын урдуур бии болоодхино. Урилдаанда Зэдын районой Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ колхозой, Ивалгын районой Оронгын совхозой, Хяагтын районой Хяагтын совхозой, гүрэнэй моридой конюшниин, Хориин, Сэлэнгын, Яруунын районуудай Анаагай совхозой, XX партсъездын нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудай, хамтадаа арбаад морид хабаадаба. Эдэнэр 1600 метрэй зайда урилдаа. Эндэ гүрэнэй моридой конюшниин В. Шурыгинай жолоодоһон Официант гэжэ нэрэтэй хара хээр азарга хурдан байжа, ДОСААФ-ай Буряадай обкомой шанда хүртэбэ. «Коммунизм» колхозой Рагуза нэрэтэй гүүн эрхимлэгшэһээ зургаан секундаар хожомдожо, хоёрдохи һуури эзэлээ.

ВЛКСМ-эй обкомой шанда хүртэхын түлөө «Кыз-Куу» гэжэ нэрэтэй казах арадай наадан одоошье ехэ һонирхол татаа. Юуб гэхэдэ, моридой гүйгөөн дунда хазаар моритой хүбүүн дуратай басагаяа хүсөөд, хүзүүдэн таалаха, харин басаганиинь харюудань тэрэнээ хүсөөд, ташуурдажа мэдэхэ байба ха юм. Эндэ гурбан хүбүүд, басагад ээлжээ ээлжээгээр трибунын урдуур тиимэ наада зугаа дэлгэбэ. Эндэ Марина Аверкова, Федос Добосов хоёр эрхимлэжэ, залуушуулай табиһан шанда хүртэбэ.

Республикын хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй профсоюзай обкомой шанда хүртэхын түлөө республикын ажахынуудһаа асарагдаһан долоон морин урилдаанда табигдаба. 1600 метрэй зайда урилдаһан хоёр жэлтэй даагад сооһоо Загарайн районой Хурбын совхозой Б. Б. Ешеевэй унаһан морин түрүү һуурида гаража шадаа. Удаадахи хоёр һууринуудта Бэшүүрэй, Мухар-Шэбэрэй районуудай Бэшүүрэй совхозой, «Искра» колхозой Пурга, Капрал нэрэтэй морид гараһан байба.

Буряадай АССР-эй гүрэнэй агропромышленна комитедэй шанда хүртэхын түлөө урилдаан эгээл ута — 6000 метрэй зайда үнгэргэгдэбэ. Ивалгын, Хориин, Сэлэнгын, Хяагтын, Зэдын, Яруунын районуудай ажахынуудһаа асарагдаһан аха наһанай морид утын зайда урилдахаяа мэдэһэндэл, жолоошодтойгоо хазаараа буляалдан трибунын урдуур алхалдана. Эдэнэрэй урилдахаар гүйсэд бэлэн болохотой зэргэ, ипподромой талмай

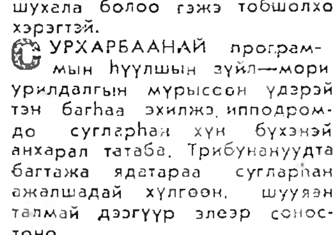

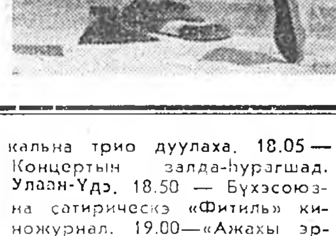

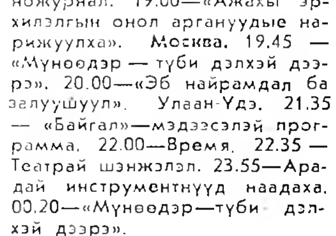

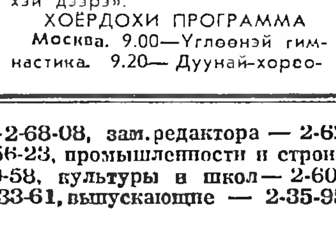

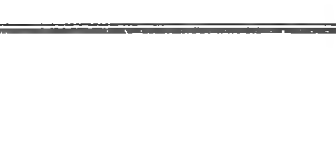

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. Мүрысөөндэ хабаадагшын үгэ. «Шэнэ гэртэ юугээ асархабибди?» — түрүү бэшэг. «Тэжээлэй шанарые анхарха» — Ю. Коркиной хэһэн хөөрэлдөөн.

Хоёрдохи хуудаһанда. Хубилан шэнэдхэлгын замаар. «Шүүмжэлэл хүмүүжүүлнэ» — Л. Левченкын статья. Агропромой звенонуудта. «Выставкэ арга боломжонуудые элирүүлнэ» — Л. Лабаровагай статья. Хүршэнэрэймнай һонин. «Эрхүүдэ — орден» — фото-мэдээсэл.

Гурбадахи хуудаһанда. Киевэй хүгжэмтэ-драмын театрай гастрольнууд. «Буряад орондо түрүүшынхиеэ» — Л. Губкогой статья. «Эб найрамдалай түлөө тэмсэнэбди» — Ч. Гомбоиной репортаж. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. Сурхарбаан-86. «Наада зугаагаар элбэг зунай найр» — Е. Румянцевай репортаж. Фольклорой һайндэр. «Эртэ урда сагай уянгата аялганууд» — А. Бутюговай корреспонденци. Соносхолнууд.

Сэнхир экран

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Время. 9.45—Баримтата фильм. 10.05—«Несколько дней из жизни И. И. Обломова» — уран һайханай фильм. (1-дэхи, 2-дохи сери). 15.30—Шэнэ һонин. 15.50—Баримтата фильм. 16.10—Вьетнамай Гүрэнэй дуу, хатарай болон хүгжэмэй ансамблиин концерт. 16.40 — «Неизвестный солдат»—3 серитэй уран һайханай фильм. (1-дэхи сери). 17.50 — Грузиин ССР-эй вокальна трио дуулаха. 18.05 — Концертын залда-һурагшад. **Улаан-Үдэ.** 18.50 — Бүхэсоюзна сатирическэ «Фитиль» киножурнал. 19.00—«Ажахы эрхилэлгын онол арганудые нарижуулха». **Москва.** 19.45 — «Мүнөөдэр — түби дэлхэй дээрэ». 20.00—«Эб найрамдал ба залуушуул». **Улаан-Үдэ.** 21.35 — «Байгал»—мэдээсэлэй программа. 22.00—Время. 22.35 — Театрай шэнжэлэл. 23.55—Арадай инструментнүүд наадаха. 00.20—«Мүнөөдэр—түби дэлхэй дээрэ».

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА

Москва. 9.00—Үглөөнэй гимнастика. 9.20— Дуунай-хореографическа «Русь» ансамблиин концерт. 10.00—Харгын аюулгүй байдал сахиха. 10.30—«Сказочное путешествие мистера Бильбо Бегинса, Хоббита, через дикий край, черный лес, за туманные горы, и туда и обратно»—зүжэг. 11.35—«Һургуулиин реформо хоёр жэлэй үнгэрөөд байхада». 12.05 — Баримтата фильм. 12.25—«Алые погоны»—үхибүүдтэ фильм. (2-дохи сери). 13.30—Немец хэлэн. 14.00 — «Элүүр энхэ байлга». 14.45— Мультфильмнүүд. 15.15—«Хүгжэмтэ киоск». 15.45 — «Түүхын хуудаһанууд». 16.25 — Шэнэ һонин. 18.50—Баримтата фильм. 19.00—П. И. Чай-

МАНАЙ АДРЕС, ТЕЛЕФОНУУД: ИНДЕКС 670000

УЛАН-УДЭ, КАЛАНДАРИШВИЛИ, 23, редактор — 2-50-96, приемная—2-54-54, зам. редактора—2-68-08, зам. редактора — 2-62-62, отв. секретарь—2-50-52, секретариат — 2-66-76, отделы: партийной жизни — 2-34-05. пропаганды — 2-56-23, промышленности и строительства—2-61-35, сельского хозяйства—2-64-36, 2-63-86, советского строительства и быта—2-69-58, культуры и школ—2-60-21, 2-57-63, информации—2-60-91, переводов—2-54-93, писем и селькоров — 2-67-81, корректорская—2-33-61, выпускающие — 2-35-95 отдел объявлений—2-65-54.

Республиканская типография Гос ственного комитета Бурятской АСС делам издательств, полиграфии и ной торговли г. Улан-Удэ ул. Ленин Н-03535. Заказ № 152. Индекс 0